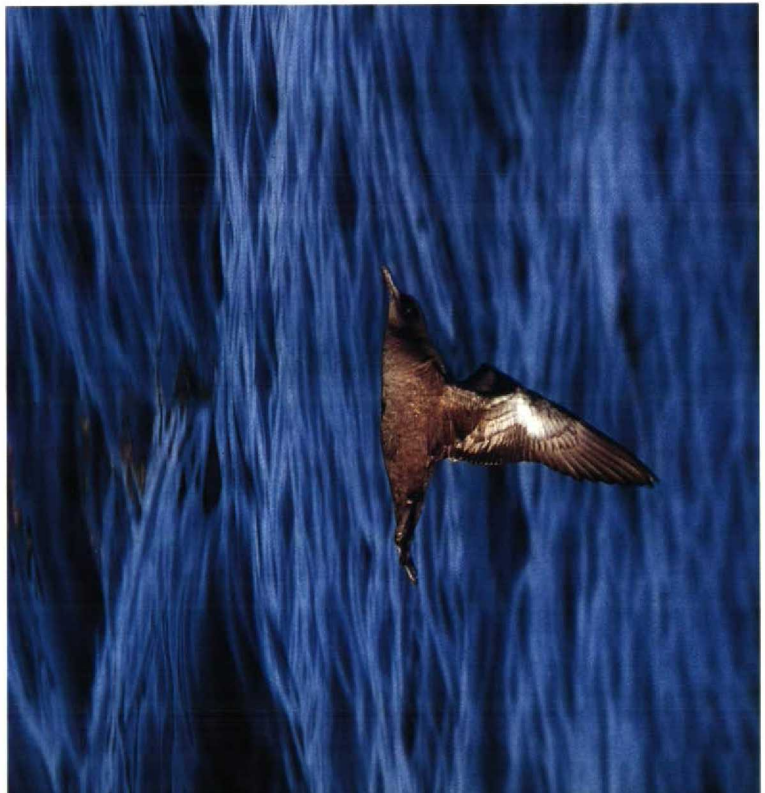
# DUTCH BIRDING

VOLUME 14 • NO 5 • 1992



# Dutch Birding

**Adres** Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland

**Redactiesecretariaat** Arnoud van den Berg (023-378024) en Gerald Oreel (02518-70992, fax 020-5803266)

**Redactie** Arnoud van den Berg, Tom van der Have, Ferdy Hieselaar, Graham Holloway, André van Loon, Gerald Oreel en Frank Rozendaal

**Fotografische redactie** René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel, Nederland (010-4508879)

**Redactieraad** Christine Barthel, Peter Barthel, Enno Ebels, Klaas Eigenhuis, Dick Forsman, Ted Hoogendoorn, Killian Mullarney, Hans Schekkerman, Hadoram Shirihai en Peter Symens

**Redactiemedewerkers** Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hans Gebuis, Hans van der Meulen en Peter de Rouw

**Productie en lay-out** André van Loon (020-6997585) en René van Rossum

**Advertenties** Peter Meijer (03480-31905, fax 03480-20394)

**Abonnementen** 1992: NLG 52.50 (Nederland) of BEF 1000 (België); NLG 60.00 (overige landen binnen Europa) en NLG 65.00 (landen buiten Europa). Girorekening (Nederland) 01 50 697; girorekening (België) 000 1592468 19; bankrekening 54 93 30 348 van ABN-AMRO (Amsterdam). Rekeningen tnv Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.

**Voor abonnementen, inlichtingen en adreswijzigingen kan men zich richten tot: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.**

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift met nummers in februari, april, juni, augustus, oktober en december. Het publiceert artikelen en mededelingen over de morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied.

Manuscripten behoren te worden uitgevoerd in machineschrift met een dubbele regelafstand en een ruime marge aan beide zijden. Manuscripten kunnen ook op floppy-disk worden aangeleverd, in Macintosh of in MS-DOS format. Meer informatie hierover is verkrijgbaar bij het redactiesecretariaat.

Een lijst met tarieven voor de betaling van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij het redactiesecretariaat.

# Dutch Birding Association

NUTS-AEGON ZIEKTEKOSTEN NV

**Adres** Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland

Nuts-Aegon Ziektekosten NV is hoofdsponsor van de Dutch Birding Association

**Bestuur** Paul Knolle (voorzitter), Enno Ebels (secretaris), Arnold Veen (penningmeester), Arnoud van den Berg, Roy de Haas, Peter Meijer en Gerald Oreel

**Bestuursmedewerkers** Theo Admiraal, Gerald Driessens, Ron van den Enden, Hans Gebuis, Leo Heemskerk, Ger Meesters, Ferry Ossendorp, Wim van der Schot, Kees Tiemstra, Dieuwke van der Veen en Peter van der Wolf

**Telefoonlijnen** Nederland: 06-320 321 28 (vogellijn 50 cpm); 078-180935 (inspreeklijn)
België: 03-4880194 (vogel- en inspreeklijn)

**Travel-reports service** Dirk de Moes, Postbus 94, 3956 ZS Leersum, Nederland (03434-57501)

# Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna

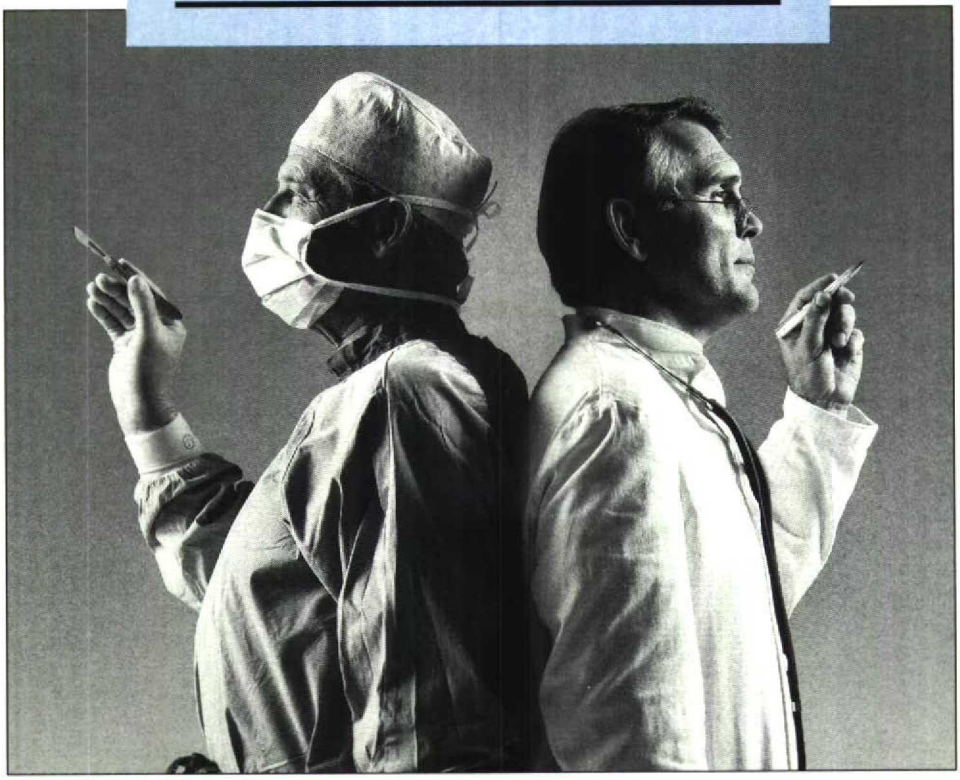
**Adres** CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland

**Leden** Arnoud van den Berg (voorzitter), Pieter Bison (secretaris 020-6715783), Rolf de By (archivaris), Cock Reijnders, Kees Roselaar, Hans Schekkerman en Gerard Steinhaus

© 1992 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij Albédon/Klop BV, Postbus 3211, 2220 CE Katwijk, Nederland

**U TWIJFELT OF U DIE OPERATIE WEL ECHT MOET ONDERGAAN.**



**GELUKKIG IS ER EEN SPECIALIST DIE VOOR 100% ACHTER EEN SECOND OPINION STAAT.**

Vraag uw assurantie-adviseur naar de Zeker Beter Polis.

NUTS-AEGON
ZIEKTEKOSTEN N.V.

Stadhoudersplantsoen 214, 2517 SK Den Haag. Telefoon 070 - 3100 614.

**NUTS-AEGON HOOFDSPONSOR DUTCH BIRDING ASSOCIATION**

# DUTCH BIRDING SERVICE KIJK EN VERGELIJK !

DUTCH BIRDING in samenwerking met DANUBIA BELGIUM

| **BAUSCH & LOMB ELITE** LEVENSLANGE GARANTIE | **NLG** |
|---|---|
| 10 x 42 (rubber) lederen etui | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| 8 x 42 (rubber) lederen etui | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| **LEICA** 30 JAAR GARANTIE | |
| 10 x 42 BGA (rubber) + speciale tas | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| **ZEISS WEST** 30 JAAR GARANTIE | |
| 10 x 40 BGAT (rubber) + speciale tas | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| 7 x 42 BGAT (rubber) | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| 8 x 56 BGAT (rubber) | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| 15 x 60 BGAT (rubber) kompleet | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| 10 x 25 B + speciale tas | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| 8 x 20 B | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| **OPTOLYTH** 30 JAAR GARANTIE | |
| Alpin 10 x 40 (rubber) + speciale etui | 845 |
| Alpin 10 x 50 (rubber) + etui | 950 |
| Alpin 12 x 50 (rubber) + etui | 970 |
| Alpin 8 x 40 (rubber) + speciale tas | 745 |
| Touring 10 x 40 BGA (rubber) + speciale tas | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| Touring 7 x 42 BGA (rubber) + speciale tas | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| Royal 9 x 63 (rubber) | 1495 |
| Telescoop TBS 80 (groen rubber) body | 1626 |
| 20 x WA lens | 425 |
| 30 x WA lens | 485 |
| 22 x 60 zoom | 577 |
| Telescoop TBS 80 (groen rubber) fluorite | BEL VOOR PRIJSOPGAVE |
| **OPTICRON** 5 JAAR GARANTIE (JAPANS) | |
| 10 x 40 ZWCF (rubber) WA | 355 |
| 10 x 50 ZWCF (rubber) WA | 365 |
| 8 x 42 ZCF Dioptron WA | 595 |
| 10 x 42 ZCF Dioptron WA | 595 |
| 10 x 50 ZCF Dioptron WA | 625 |
| Telescoop (45°, 60 mm) + 20-60 x zoomlens | 1045 |
| **JAPANSE / RUSSISCHE VERREKIJKERS** | |
| 8 x 30 Tento USSR + etui | 110 |
| 20 x 70 ZCF + etui | 625 |
| 7-15 x 35 ZCF + kompas | 335 |
| 8 x 21 mini (rubber) + kompas | 315 |
| **STATIEVEN** | |
| Slik SL 67 | 495 |
| 505 QF (3800 gram) | 538 |
| Slik SEC 16 (met pistoolgreep, 2800 gram) | 415 |
| Autoraamstatief | 135 |

*Prijzen mlv. BTW en porto* *Wijzigingen voorbehouden*

INFORMATIE: ROY DE HAAS ☎ 036 - 5362819

**Bovenstaande artikelen kunnen besteld worden door het vereiste bedrag over te maken op giro 4148343 tnv Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland, ovv het/de gewenste artikel(en). De bestelling wordt binnen drie weken goed verpakt per post thuisbezorgd.**

Wij zijn uw agent voor alle vogels van deze aarde:

# NATUUR & BOEK

Als abonnee van DUTCH BIRDING ontving u enige tijd geleden een prachtig vouwblad over een veelbelovende reeks die niemand mag missen:

**HANDBOOK of the BIRDS of the WORLD**
**te verschijnen in tien delen**
*eerste deel september 1992*

In Spanje voorbereid, onder auspiciën van de ICBP en aanvankelijk alleen door de ICPB geannonceerd.

Overleg met de uitgever heeft er toe geleid dat wij nu kunnen optreden als agent: u bestelt bij ons tegen dezelfde condities en de ICPB ontvangt een aanzienlijk deel van de winst voor onderzoek en vogelbescherming. Meer informatie bij

**telefoon 070 - 350 56 48**

**NATUUR en BOEK**
**Bankastraat 10**
**NL 2585 EN - Den Haag**

# VOGELEN IN ZOMPIGE WEIDEN
## of waar ook ter wereld



In een Bever-uitrusting blijf je er warm en droog bij:

* Speciale steungevende rubberlaarzen
* Waterdichte en toch ventilerende jacks en broeken
* Behaaglijke, sterke fleecetruien
* Rugzakken voor zware tochten of dagtourrugzakjes
* Lichtgewicht tenten
* Boeken, landkaarten, reisgidsen
* Slaapzakken, bergschoenen, fototassen, fietstassen, etc, etc.

BEVER® ZWERFSPORT

Meer informatie of de jubileumcatalogus bel dan even 070 - 3 88 37 00

Den Haag 2521 AB Calandplein 4, Bever Boek & Kaart Den Haag 2521 AB Calandplein 4, Rotterdam Adm. de Ruyterweg 33-35, Utrecht Balijelaan 12, Haarlem Zijlweg 63, Breda Wilhelminastraat 22, Apeldoorn Brinklaan 45, Hilversum Havenstraat 16, Arnhem Utrechtsestraat 5. Erdman Schmidt Hoogeveen Weberstraat 7

SWIFT, Objectief het verst.



SWIFT

Niet alleen professionals kiezen voor kijkers van Swift. Maar ook mensen die oog hebben voor kwaliteit tegen een scherpe prijs. Swift staat voor Amerikaans-Japanse toptechniek en een perfekte optiek. De bouw is zeer solide. Vandaar de unieke garantie. Vandaar ook aanbevolen door Vogelbescherming (de Cameo en Audubon). Dat zegt heel wat. Neem eens een kijkje. Dan ziet u 't meteen.

SWIFT®

Importeur Benelux:
Technolyt BV Wormerveer Tel. 075-282204

**PRIBILOF ISLANDS AND SOUTH EAST ALASKA**

July 1993

Red-legged Kittiwakes, Least and Rhinoceros Auklets, Horned and Tufted Puffins are just some of the specialities of the Pribilof Islands, along with Blue Arctic Foxes and over a million Northern Fur Seals.

South East Alaska is home to the magnificent Bald Eagle and we will hope to see huge rafts of Red-necked Phalarope and Surf Scoters. Grizzly Bears feed on salmon and we also include whale-watching.

Please write or telephone for full information to

**Island Holidays, Ardross, Comrie, Perthshire PH6 2JU, Scotland**
**Tel International + 44 764 70107**
**Fax International + 44 764 70958**

DUTCH BIRDING



*Tweemaandelijks tijdschrift voor elke fervente vogelaar*

**Schrijf voor informatie naar: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam**

**SUPERPRIJZEN**

*Door eigen import- met volledige garantie*

**KOWA TELESCOPEN**

| | |
|---|---|
| TNS 1 *f* 850,- | TNS 2 *f* 800,- |
| TNS 3 *f* 1697,50 | TNS 4 *f* 1635,- |
| Okulair 20-60 x | *f* 445,- |
| 20 ww *f* 285,- | 30 ww *f* 365,- |

**OPTOLYTH**

| | |
|---|---|
| TBS 80 | *f* 1365,- |
| TBS 80 FLUORIT | *f* 2065,- |
| Okulair 20-60 x | *f* 505,- |
| 20 ww *f* 369,- | 30 ww *f* 418,50 |

*speciaalzaak sinds 1836*

**HES VAN ZWEDEN BV**

**Broerenstraat 17**
**6811 EA Arnhem, tel. 085 - 42 65 96**

# Sierlijke Stern te Zeebrugge in juni-juli 1988

*Peter Boesman*

In de namiddag van 12 juni 1988 bezocht ik de Voorhaven van Zeebrugge, Westvlaanderen, België. Tijdens het bestuderen van enkele Visdieven *Sterna hirundo* in eerste en tweede zomerkleed trok ook een groep Grote Sterns *S sandvicensis* rustend op het slikstrand de aandacht. Omdat hun talrijkheid voor deze periode vrij ongewoon was, besloot ik het groepje, dat c 500 m van mij was verwijderd, aan een nader onderzoek te onderwerpen. Tweemaal slikken was nodig toen ik tussen de 52 Grote Sterns een 'oranjesnavelstern' ontdekte. Mij onmiddellijk bewust van het feit dat het hier om een eerste waarneming voor België ging, bestudeerde ik de vogel uitvoerig, hierbij steeds wat dichterbij sluipend. Genaderd tot op c 100 m nam ik enkele foto's en verzekerde mij ervan dat ik elk detail van het verenkleed door de telescoop had gezien. Om de waarneming bevestigd te krijgen, en ook om snel determinatieliteratuur ter beschikking te hebben, verwittigde ik telefonisch enkele vogelaars, evenwel met de boodschap dat voorzichtigheid geboden was gezien de nabijheid van een kolonie Dwergsterns *S albifrons*. Patrick Beirens was snel ter plaatse en algauw hadden we de vogel, die ondertussen was opgevlogen, terug in beeld. De volgende dag was de stern verdwenen maar groot was de verbazing toen precies 1 maand later, op 12 juli 1988, de vogel opnieuw opdook en door een groot aantal vogelaars kon worden bekeken. Een derde en laatste keer liet hij zich zien op 15 juli 1988.

## Beschrijving

Onderstaande beschrijving is gebaseerd op eigen notities en foto's gemaakt op 12 juni en 12 juli 1988 (cf figuren 1-2).

GROOTTE & BOUW In zit groter lijkend dan Grote Stern maar grootteverschil niet altijd duidelijk. Tijdens balts (cf GEDRAG) grootteverschil opvallend. Indruk van grootte mogelijk beïnvloed door iets langere poten (zie onder). Iets zwaarder gebouwd dan Grote Stern, met zwaardere kop en bredere schouders. Vleugels iets voorbij staart stekend. In vlucht duidelijk groter dan Grote Stern (directe vergelijking mogelijk). Vleugelspanwijdte 10-15% meer dan bij Grote Stern. Buitenste staartpennen lang, staart dieper gevorkt dan bij Grote Stern. Structuur van snavel als bij Grote Stern maar c 5 mm langer en iets hoger. Lengte : hoogte ratio c 5.5 (berekend aan hand van foto's). Op foto's zichtbaar duidelijk meer gekromd culmen en iets naar beneden gebogen snavelpunt. In vergelijking met Grote Stern groter deel van tibia zichtbaar en tarsus c 10% langer; tarsuslengte 28-30 mm (berekend aan hand van foto's, cf tabel 1).

KOP & ONDERDELEN Op 12 juni kopkap geheel zwart maar op 12 juli voorhoofd wit met zwarte strepen. Verlengde kruinveren duidelijke kuif vormend, ongeveer even lang als bij Grote Stern. Onderste deel van teugel, overige delen van kop en alle onderdelen wit. Op 12 juni keel en bovenborst met lichte warmroze gloed (niet vastgesteld op 12 juli).

BOVENDELEN & STAART Mantel, schouders en rug lichtgrijs. Wellicht grijs iets lichter dan bij Grote Stern (Gerald Driessens en Gunter de Smet pers waarn op 12 juni) en bruiner (Gerald Driessens pers waarn op 12 juni). Stuit en staart wit, contrasterend met lichtgrijze rug (vooral opvallend in vlucht).

BOVENVLEUGEL Lichtgrijs (als op bovendelen). P9-10 en corresponderende grote handdekveren grijs (p10 = buitenste handpen). P6-8 en corresponderende grote handdekveren donker bruingrijs, duidelijke donkere wig op handpennen vormend (p6-8 donkerst aan punt zoals op foto's te zien). P2-5 en corresponderende grote handdekveren lichtgrijs. P1 ontbrekend (zoals op foto's te zien). Armpennen en middelste dekveren iets lichter dan rest van bovenvleugel, twee diffuse witachtige banden over bovenvleugel vormend (moeilijk waarneembaar). Armpennen en tertials met brede witte toppen.

ONDERVLEUGEL Wit, met contrasterende donkere achterrand aan p5/6-10.

NAAKTE DELEN Oog donker. Snavel wortelachtig oranje, naar punt toe iets lichter wordend. Poot donker dof roodbruin, op achterzijde van tarsus sporen van oranjerood.

ROEP Als van Grote Stern maar zwaarder klinkend (Patrick Buys en Joachim Tafforeau pers waarn op 12 juni).

VLUCHT Vleugelslag soms langzamer lijkend dan bij Grote Stern. Soms zwevend, vlucht (waarschijnlijk baltsvlucht) dan herinnerend aan die van schaarbek *Rynchops* (Gerald Driessens pers waarn op 12 juli).

GEDRAG Op 12 juli baltsend tegen Grote Sterns. 'High erect-posture' diverse malen waargenomen.

TABEL 1 Tarsuslengte van Grote Stern *Sterna sandvicensis sandvicensis*, Visdief *S hirundo* en Sierlijke Stern *S elegans* te Zeebrugge, Westvlaanderen, België, op 12 juni en 12 juli 1988. Van aantal door mij gemaakte dia's werden onder microscoop (met behulp van oculair-micrometer) tarsuslengtes van verschillende, even ver staande sterns gemeten en omgerekend in millimeter (13.5 eenheden = 26 mm, dwz gemiddelde tarsuslengte van Grote Stern)

| | Eenheden | Meetfout | Omrekening (mm) |
|---|---|---|---|
| Grote Stern | 13-14 | 0.5 | 24-28 |
| Visdief | 9-11 | 0.5 | 16.5-22 |
| Sierlijke Stern | 15 | 0.5 | 28-30 |

TABEL 2 Kenmerken van Koningsstern *Sterna maxima albididorsalis*, Bengaalse Stern *S bengalensis torresii*, Sierlijke Stern *S elegans* en Cayennestern *S sandvicensis eurygnatha* in vergelijking met Grote Stern *S sandvicensis sandvicensis*; maten (mm) volgens Gantlett & Harris (1987, 1988), overige kenmerken gebaseerd op Farrand (1983), Cramp (1985) en Gantlett & Harris (1987, 1988)

| | Koningsstern | Bengaalse Stern | Sierlijke Stern | Cayennestern | Grote Stern |
|---|---|---|---|---|---|
| Grootte | c 25% groter dan Grote Stern | Even groot of iets groter dan Grote Stern | Even groot of iets groter dan Grote Stern | Iets kleiner dan Grote Stern | - |
| Vleugellengte | 346-366 | 305-325 | 300-330 | 278-303 | 294-320 |
| Snavellengte | 61-69 | 51-61 | 56-69 | 47-61 | 49-58 |
| Snavelhoogte | 14.8-15.7 | 11.4-12.9 | 10.1-12.4 | 9.8-11.8 | 9.5-12.0 |
| Tarsuslengte | 31-35 | 26-27 | 27-31 | 24-29 | 24-28 |

| | Koningsstern | Bengaalse Stern | Sierlijke Stern | Cayennestern |
|---|---|---|---|---|
| Kop | Volledig zwarte kopkap voor zeer korte periode Verlengde stijve kruinveren | Volledig zwarte kopkap voor langere periode Verlengde stijve kruinveren | Volledig zwarte kopkap voor langere periode Verlengde losse kruinveren | Volledig zwarte kopkap |
| Bovendelen | Lichtgrijs, soms iets lichter dan bij Grote Stern | Blauwgrijs, iets donkerder dan bij Grote Stern | Lichtgrijs, nauwelijks donkerder dan bij Grote Stern | Blauwgrijs, steeds donkerder dan bij Grote Stern |
| Stuit en staart | Wit, soms met zeer lichtgrijs | Blauwgrijs | Wit, soms met zeer lichtgrijs | Wit, soms met zeer lichtgrijs |
| Onderdelen | Wit | Wit | Wit, in zomerkleed met licht roze gloed op keel en bovenborst | Wit |
| Snavel | Lang, dolkvormig, bijna even lang als kop, bovensnavel licht gekromd | Dolkvormig, minder lang en hoog dan bij Koningsstern, bovensnavel licht gekromd | Lang, fijn, duidelijk naar beneden gebogen bovensnavel, soms ondersnavel | Iets langer en bovensnavel iets sterker gekromd dan bij Grote Stern |
| Poot | Zwart vanaf eerste zomerkleed | Zwart na c 1 jaar | Donkerbruin tot zwart, soms roodachtig | Zwart, soms dofgeel tot felgeel |

**Determinatie**

Voor de determinatie komen met name de Koningsstern *S maxima*, Bengaalse Stern *S bengalensis*, Cayennestern *S sandvicensis eurygnatha* en Sierlijke Stern *S elegans* in aanmerking. De Reuzenstern *S caspia* kan uitgesloten worden op grond van snavelkleur, grootte, vleugeltekening en geluid. De Kuifstern *S bergii* verschilt in snavelkleur, koptekening en mantelkleur. De soorten worden besproken aan de hand van de gegevens in tabel 2. Tevens worden vergelijkingen gemaakt met foto's van de Sierlijke Stern, onder andere in Farrand (1983), Burton (1985), Gantlett & Harris (1987, 1988) en Harrison (1987).

Aanvankelijk werd de vogel als Koningsstern gedetermineerd (Birding World 1: 299, 1988; Dutch Birding 10: 148, 1988; Oriolus 54: 131-

132, 1988; cf Wille 1989) maar uiteindelijk bleek dit onmogelijk vanwege grootte, snavelhoogte en -vorm en pootkleur. De eerste drie criteria werden in eerste instantie als minder belangrijk beschouwd omdat men ervan uitging dat ze bij deze soort, met name in Noordwest-afrika, varieerden. De grote snavelhoogte bij de Koningsstern is echter een constant kenmerk en de snavel maakt altijd een zware en massieve indruk (snavellengte : snavelhoogte ratio steeds kleiner dan 5; volgens metingen aan balgen in de collectie van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, Brabant, België; cf tabel 2). De totale lichaamsgrootte is weliswaar variabel maar in een groep Grote Sterns maakt een Koningsstern altijd een duidelijk grote indruk, zelfs bij vergelijking tussen de kleinere *S m albididorsalis* en de grotere *S s sandvicensis*, door de combinatie van lange tarsus, groot lichaam en massieve kop. Bovendien verliest de Koningsstern vroeg in het voorjaar de volledig zwarte kopkap: de rui begint vanaf eind mei en het volledige winterkleed wordt bereikt vanaf eind juni tot begin juli (Cramp 1985). Ook passen de roze gloed op de keel en bovenborst en de pootkleur niet op een Koningsstern die gewoonlijk een roze gloed mist en zwarte poten heeft. Tenslotte is het waargenomen baltsgedrag heel anders: de 'high erect-posture' is onbekend voor de Koningsstern (Cramp 1985).

De Bengaalse Stern kan uitgesloten worden op grond van de duidelijk met de grijze rug contrasterende witte stuit en staart (onder alle lichtomstandigheden zichtbaar). Tevens pleiten mantel- en pootkleur, tarsuslengte en snavelvorm tegen de Bengaalse Stern. Ook heeft deze soort geen roze gloed op de keel en bovenborst. De kenmerken in tabel 2 hebben gedeeltelijk betrekking op de ondersoort *S b bengalensis* die in India en Oostafrika broedt. De Bengaalse Sterns in het Middellandse Zeegebied behoren tot de ondersoort *S b torresii* (Cramp 1985) en zijn op de bovendelen iets lichter grijs en hebben gemiddeld iets grotere afmetingen dan *S b bengalensis*. De stuit- en staartkleur zijn echter ook bij *S b torresii* duidelijk grijs (zie plaat 149).

De Cayennestern, die broedt aan de oostkust van Zuidamerika, kan uitgesloten worden op grond van de kleur van mantel en poten, grootte, vleugellengte en tarsuslengte. Bovendien varieert de snavelkleur bij deze ondersoort van geel (met variabele hoeveelheid zwart) tot oranje. Vogels die op het Zuidelijk Halfrond broeden zijn in juni-juli echter in winterkleed. Een Cayennestern in zomerkleed zou dan afkomstig moeten zijn uit het Zuidcaraïbische of Noordoost-Zuidamerikaanse gebied; in deze populaties is het percentage vogels met een oranje snavel echter zeer laag. De roze gloed op de keel en bovenborst is ook hier een bijkomend negatief punt.

Hoewel de kans op het voorkomen van de Sierlijke Stern in Westeuropa bijzonder gering lijkt, blijken de witte stuit en staart, de roze gloed op de keel en bovenborst, de pootkleur, de snavellengte en -hoogte en de tarsuslengte op deze soort te wijzen. De pootkleur is overigens een kenmerk dat verdere studie verdient. Gantlett & Harris (1987, 1988) vermeldden voor de pootkleur zwart en gebruikten dit daarom niet als onderscheid ten opzichte van andere sterns. Harrison (1985) en National Geographic Society (1985) vermelden eveneens zwarte poten. Kimball Garrett (in Farrand 1983) noemt als pootkleur donkerbruin ('dusky-colored') tot zwart, soms roodachtig. Een foto in Farrand (1983, p 89) en verschillende andere foto's illustreren eveneens dit belangrijke verschil in pootkleur dat blijkbaar tot op heden over het hoofd is gezien (wellicht omdat de pootkleur bij museumbalgen niet meer bruikbaar is). De uit de foto's van de vogel van Zeebrugge berekende tarsuslengte past goed op de Sierlijke Stern; andere foto's tonen ook de lange tibia waardoor de vogel duidelijk hoog op de poten staat.

Kenmerken die niet geheel met de Sierlijke Stern overeen lijken te komen zijn grootte, snavelvorm, koptekening en vleugellengte. Wat grootte en vleugellengte betreft, zou de vogel van Zeebrugge – op basis van de schaarse literatuurgegevens – een tamelijk, maar niet abnormaal, grote Sierlijke Stern zijn. Bovendien past geen enkele andere oranjesnavelstern beter qua grootte. De snavel van een typische Sierlijke Stern maakt een naar beneden gebogen indruk. Dit viel in het veld niet op maar bepaalde foto's vertonen duidelijk een iets naar beneden gebogen snavelpunt (cf plaat 142). Uit andere foto's blijkt dat Sierlijke Sterns vaak een snavel hebben met een sterk gekromd culmen maar zonder een naar beneden gebogen indruk, hetgeen goed overeenkomt met de vogel van Zeebrugge. De koptekening wijkt af van die van een typische Sierlijke Stern in zomerkleed die een lange afhangende kuif heeft maar het percentage vogels met een minder lange kuif is groot.

De rui van sterns is complex en de ruiscore van de handpennen wordt niet als een betrouwbaar kenmerk beschouwd. De vogel van Zeebrugge vertoonde niettemin een vermeldenswaardig patroon van de handpenrui. De

handpenrui vindt plaats van binnen naar buiten en de handpennen worden na verloop van tijd donkerder als gevolg van sleet. De twee buitenste handpennen (p9-10) waren grijs, de drie volgende (p6-8) donker bruingrijs en de binnenste (p2-5) lichtgrijs (p1 ontbrak). Dit patroon is kenmerkend voor onderbroken rui. In dit geval werden p1-8 tijdens het vorige najaar geruid waarna de rui voor de najaarstrek werd onderbroken. Vervolgens werd de rui voltooid met p9-10, waarschijnlijk na aankomst in het winterkwartier. Tijdens de rui naar het zomerkleed (januari tot april) werden p1-5 geruid; p6-8, op dat moment al c 5 maanden ouder dan p1-5, zijn als gevolg van sleet donkerder van kleur. Over de rui bij Sierlijke Stern konden in de literatuur geen gegevens gevonden worden. Bij het bestuderen van foto's bleek echter dat van 10 foto's van adulte vogels in zomerkleed waarop de handpennen (in zit of in vlucht) voldoende zichtbaar waren er zeven een dergelijk handpenpatroon vertoonden (eg, Farrand 1983, p 89). Bij de Koningsstern kon geen overheersend ruipatroon gevonden worden. Slechts in het vroege voorjaar vertonen sommige vogels een overeenkomstig patroon.

Alle kenmerken komen dus overeen met wat bekend is van de Sierlijke Stern en de determinatie van de vogel van Zeebrugge als Sierlijke Stern is derhalve gerechtvaardigd.

Volledigheidshalve dienen ook hybriden in overweging te worden genomen. De enige in aanmerking komende hybride in Europa lijkt die tussen de Grote en Bengaalse Stern. Er zijn toevallige broedgevallen van de Bengaalse Stern in kolonies Grote Sterns in Brittannië, Italië en Spanje maar tot op heden zijn echter nog geen adulte hybriden beschreven.

**Leeftijdsbepaling**

Op het eerste gezicht wijzen de geheel zwarte kopkap en de lichte armpennen op een adulte vogel. Zoals bij veel sterns is de variatie in snavelkleur en koptekening van veel onvolwassen vogels zo groot dat deze op basis daarvan niet van adulte exemplaren zijn te onderscheiden. De staat van het verenkleed en de rui vormen echter belangrijke aanvullingen.

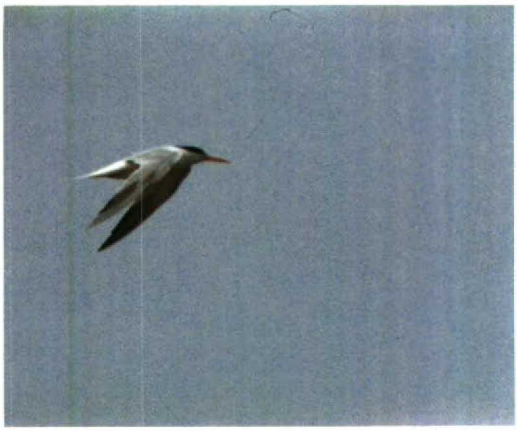
Eerstejaars Sierlijke Sterns hebben een gelere snavel en donkerdere armpennen, handpennen en handdekveren dan adulte vogels. Deze kenmerken zijn in het eerste zomerkleed nog gedeeltelijk aanwezig. De vogel van Zeebrugge was dus niet in het eerste zomerkleed. De donkere met p6-8 corresponderende grote handdekveren (plaat 142, 144) zouden restanten van het onvolwassen kleed kunnen doen vermoeden. De buitenste met p9-10 corresponderende grote handdekveren waren echter weer grijs. Dit kan alleen verklaard worden doordat de grote handdekveren hetzelfde onderbroken ruipatroon als de handpennen vertonen waarbij de met p6-8 corresponderende grote handdekveren als gevolg van sleet donkerder zijn dan de andere. Op grond hiervan was de Sierlijke Stern van Zeebrugge een adulte vogel.

**Verspreiding en voorkomen**

De Sierlijke Stern broedt in Zuid-Californië en West-Mexico. Na de broedtijd zwerven de vogels, zowel in zuidelijke als in noordelijke richting (tot Centraal-Californië). De overwinteringsgebieden liggen aan de westkust van Zuidamerika, van Ecuador tot Chili. Er zijn waarnemingen in het Caraïbische gebied: één in Costa Rica en drie in de VS (Texas tot Florida). Tot nu toe is de Sierlijke Stern één keer vastgesteld aan de Atlantische kust van de VS: op 20 juni 1985 werd een adulte vogel waargenomen (en gefotografeerd) in het Chincoteague NWR, Virginia (Armistead 1985).

Tot op heden zijn voor het Westpalearctische gebied twee gevallen aanvaard. Vanaf 1974 overzomert elk jaar een Sierlijke Stern op de Banc d'Arguin/Arcachon, Gironde, Frankrijk (Dubois & Comité d'Homologation National 1989, Philippe Dubois in litt aan redactie van Dutch Birding). In 1984 was er zelfs een tweede exemplaar aanwezig. De vogel werd op 10 juni 1987 gevangen, geringd en uitvoerig beschreven en gefotografeerd (plaat 148, zie ook foto in Dubois & Duquet 1991). Vermeldenswaard is dat de vogel op 22 augustus 1991 te Saint-Nazaire, Loire-Atlantique, Frankrijk, werd waargenomen, c 300 km ten noorden van zijn overzomeringsgebied (Anonymus 1992).

In 1982 verbleef een Sierlijke Stern van 22 juni tot 3 juli te Greencastle Point, Carlingford Lough, Down, Noord-Ierland, en op 1 augustus te Ballymacoda, Cork, Ierland (O'Sullivan & Smiddy 1988). De beschrijving van de Ierse vogel stemt in grote mate overeen met die van de vogel van Zeebrugge. De Ierse vogel verschilde van de Belgische doordat p7 iets lichter was dan p6 en p8, p1-2 (in plaats van alleen p1) ontbraken en de armpennen enige donkere plekjes vertoonden. De tarsuslengte kon bij de Ierse vogel niet worden vastgesteld.











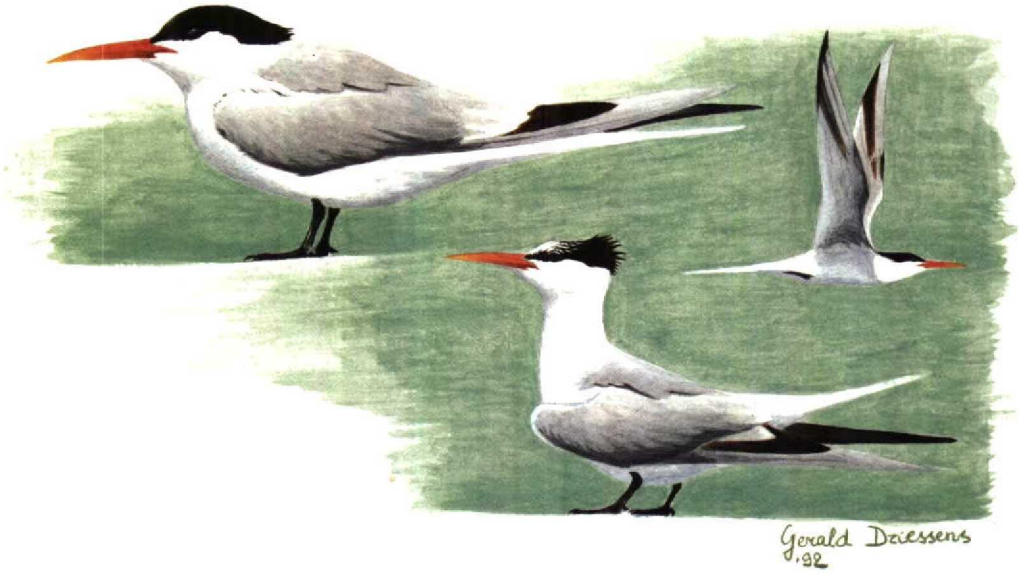
**142-143** Sierlijke Stern *Sterna elegans*, Zeebrugge, Westvlaanderen, België, 12 juni 1988 *(Peter Boesman)* **144** Sierlijke Stern *Sterna elegans*, Zeebrugge, Westvlaanderen, België, 12 juni 1988 *(Patrick Beirens)* **145** Sierlijke Stern *Sterna elegans*, Zeebrugge, Westvlaanderen, België, 12 juli 1988 *(Arnoud B van den Berg)* **146** Sierlijke Stern *Sterna elegans* en Grote Sterns *S sandvicensis*, Zeebrugge, Westvlaanderen, België, 12 juni 1988 *(Peter Boesman)*



FIGUUR 1 Sierlijke Stern *S elegans* (rechts) en Grote Stern *Sterna sandvicensis*, Zeebrugge, Westvlaanderen, België, 12 juni 1988 *(Peter Boesman)*

**147** Sierlijke Stern *Sterna elegans* en Grote Sterns *S sandvicensis*, Zeebrugge, Westvlaanderen, België, 12 juni 1988 *(Peter Boesman)*






FIGUUR 2 Sierlijke Stern *Sterna elegans*, Zeebrugge, Westvlaanderen, België, 12 juni (bovenste twee afbeeldingen) en 12 juli 1988 (onderste afbeelding), gebaseerd op veldschetsen en foto's *(Gerald Driessens)*

**Dankzegging**

De raadgevingen en opmerkingen van Klaas Eigenhuis waren van vitaal belang bij de voorbereiding van dit artikel. Philippe Dubois en Killian Mullarney stelden bereidwillig de documenten over respectievelijk het Franse en Ierse geval van de Sierlijke Stern ter beschikking. Gerald Driessens en Gunter de Smet bezorgden mij hun veldnotities. De toegang tot de balgencollectie van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, Brabant, België, was mogelijk dankzij René-Marie Lafontaine en Walter Roggeman. Patrick Beirens, Arnoud van den Berg, Philippe Dubois, Guy Robbrecht en Filip Verbelen stelden mij bereidwillig foto's ter beschikking.

**Summary**

ELEGANT TERN AT ZEEBRUGGE IN JUNE-JULY 1988 On 12 June 1988, an Elegant Tern *Sterna elegans* in adult summer plumage was present at Zeebrugge, Westvlaanderen, Belgium. Surprisingly, it reappeared on 12 and 15 July 1988. It was seen by a large number of observers. The following description is based on the author's field-notes and photographs taken on 12 June and 12 July 1988 (cf figures 1-2).

SIZE & BUILD At rest, appearing larger than Sandwich Tern *S sandvicensis* but size difference not always apparent from distance. When displaying (cf BEHAVIOUR), size difference obvious. Size impression possibly influenced by slightly longer legs (see below). Somewhat heavier build than Sandwich Tern, with heavier head and broader shoulders. Wing-tips projecting slightly beyond tail. In flight, distinctly larger than Sandwich Tern (especially obvious in direct comparison). Wing-span 10-15% more than in Sandwich Tern. Outer rectrices long, tail deeper-forked than in Sandwich Tern. Bill shape similar to that of Sandwich Tern but c 5 mm longer and somewhat deeper. Length: depth ratio c 5.5 (calculated from photographs). On photographs, culmen clearly more decurved than in Sandwich Tern and bill-tip slightly drooping. Compared with Sandwich Tern, larger part of tibia visible and tarsus c 10% longer; tarsus length 28-30 mm long (calculated from photographs, cf table 1).

HEAD & UNDERPARTS On 12 June, cap entirely black but, on 12 July, forehead white with black stripes. Elongated crown-feathers formed distinct crest, approximately similar in length to that of Sandwich Tern. Lowest part of lore, remaining parts of head and all underparts white. On 12 June, throat and upperbreast with slight warm pink hue not established on 12 July).

UPPERPARTS & TAIL Mantle, shoulders and back pale grey. Perhaps grey slightly paler than in Sandwich Tern (Gerald Driessens and Gunter de Smet pers obs on 12 June) and more brown tinged (Gerald Driessens pers obs on 12 June). Rump and tail white, contrasting with pale grey back (especially obvious in flight).

UPPERWING Pale grey (same as upperparts). P9-10 and



**148** Sierlijke Stern *Sterna elegans* en Grote Stern *S sandvicensis*, Banc d'Arguin/Arcachon, Gironde, Frankrijk, 10 juni 1987 *(Philippe J Dubois)* **149** Bengaalse Sterns *Sterna bengalensis torresii*, Karan, Arabische Golf, Saudiarabië, 4 juni 1991 *(Arnoud B van den Berg)*



corresponding greater primary-coverts grey (p10= outermost primary). P6-8 and corresponding greater primary-coverts dark brown-grey, forming distinct dark wedge on primaries (p6-8 darkest at tip as visible on photographs). P2-5 and corresponding greater primary-coverts pale grey. P1 missing (as visible on photographs). Secondaries and median wing-coverts somewhat paler than rest of upperwing, forming two diffuse whitish bands (difficult to see). Secondaries and tertials with broad white tips.

UNDERWING White, with contrasting dark trailing edge to p5/6-10.

BARE PARTS Eye dark. Bill carrot-like orange, becoming slightly paler towards tip. Leg dark dull red-brown, on rear side of tarsus traces of orange-red.

CALL Like that of Sandwich Tern but sounding deeper (Patrick Buys and Joachim Tafforeau pers obs on 12 June).

FLIGHT At times, wing-beats seemingly slower than in Sandwich Tern. Sometimes soaring, when flight-action recalling that of skimmer *Rynchops* (Gerald Driessens pers obs on 12 July).

BEHAVIOUR On 12 July, seen displaying to Sandwich Terns. 'High erect-posture' observed several times.

At first, identification concentrated on Royal *S maxima* and Lesser Crested Terns *S bengalensis*. The latter could be quickly ruled out by the bird's white rump and tail (Lesser Crested Tern shows a pale grey rump and tail, hardly contrasting with the rest of the upperside). Therefore, it was originally identified as a Royal Tern. However, after a thorough examination, it was re-identified as an Elegant Tern *S elegans*.

The following points are thought to be diagnostic of Elegant Tern: bill length : depth ratio of c 5.5 (in Royal Tern c 4-4.5), tarsus length of 28-30 mm (range for Elegant Tern 27-31 mm and for Royal Tern 30-36 mm), leg colour red-brown (normally black in adult Royal Tern) and slight warm pink hue to throat and upper-breast (normally lacking in Royal Tern). Size and wing length seem also in favour of Elegant Tern but the diagnostic value of these characters is unclear. Bill structure and crest length seem less supportive but they are still within the species' range. The conspicuous dark wedge on the primaries is presumably the result of the moult having been suspended after p8 during the previous (autumn) moult cycle. An examination of photographs revealed that most Elegant Terns in adult summer plumage may have a similar primary pattern, raising the possibility that autumn primary moult is suspended in most adults.

Up to present, two records of Elegant Tern have been accepted for the WP: in Gironde, France, from 1974 onwards (with a second bird in 1984); and in Down, Northern Ireland, and Cork, Ireland, during June-August 1982.

## Verwijzingen


Anonymus 1992. European news. Br Birds 85: 443-463.

Armistead, H T 1985. The changing seasons: middle Atlantic coast region. Am Birds 39: 895-898.

Burton, R 1985. Bird behaviour. Londen.

Cramp, S 1985. The birds of the Western Palearctic 4. Oxford.

Dubois, P J & le Comité d'Homologation National 1989. Les observations d'espèces soumises à homologation nationale en France en 1988. Alauda 57: 263-294.

Dubois, P J & Duquet, M 1991. Elegant Tern in France. Birding World 4: 125-126.

Farrand, Jr, J 1983. The Audubon Society master guide to birding 2. New York.

Gantlett, S J M & Harris, A 1987, 1988. Identification of large terns. Br Birds 80: 257-275; 81: 211-222.

Harrison, P 1985. Seabirds: an identification guide. Tweede druk. Londen.

Harrison, P 1987. Seabirds of the world: a photographic guide. Londen.

National Geographic Society 1985. Field guide to the birds of North America. Washington.

van Sanden, P, van den Steen, J & BAHC 1991. Zeldzame vogels in Vlaanderen in 1988. Oriolus 57: 90-97.

O'Sullivan, O & Smiddy, P 1988. Thirty-fifth Irish bird report, 1987. Ir Birds 3: 609-648.

Verroken, L 1990. Presumed hybrid Sandwich x Lesser Crested Tern. Birding World 3: 418-419.

Wille, H 1989. De Kleine Koningsstern (*Sterna elegans*) te Zeebrugge, juni-juli 1988. Mergus 3: 53-59.


*Peter Boesman, VICSON SA, Apartado Postal 555, Valencia, Venezuela*

Het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité BAHC heeft het geval van de Sierlijke Stern te Zeebrugge in juni-juli 1988 niet aanvaard (van Sanden et al 1991, cf Verroken 1990). Alhoewel we de beslissing van het BAHC respecteren, vinden we het artikel zo belangrijk dat we toch besloten hebben het te publiceren. Dit lijkt des te meer van belang aangezien van de Franse en Ierse gevallen tot op heden geen gedetailleerde beschrijvingen zijn gepubliceerd. REDACTIE

The Belgian rarities committee has not accepted the record of Elegant Tern at Zeebrugge in June-July 1988 (van Sanden et al 1991, cf Verroken 1990). Although we respect the committee's decision, we find the article so important that we have decided to publish it. This seems the more important as no detailed descriptions of the French and Irish records have been published to date. EDITORS

# Mededelingen

## Search for Ivory-billed Woodpecker in Cuba

Ivory-billed Woodpecker *Campephilus principalis* is one of the rarest birds in the world. The North American subspecies *C p principalis* is considered extinct since the 1950s and, until 1986, for many years nothing was heard of the Cuban subspecies *C p bairdii*. In 1986, an international team of ornithologists rediscovered at least two Ivory-billed Woodpeckers in Ojito de Agua, a hilly pine forest in eastern Cuba (Short & Horne 1986). As a result, a plan was presented to stop logging activities in this area, to appoint a warden for monitoring the woodpeckers, to establish a field-station for studying the birds and, for an increase of the birds' food supplies, to kill some pines by bark-ringing.

In an attempt to assess the status of Ivory-billed Woodpecker 5 years after its rediscovery, I stayed in the area during January-May 1991. Interviews with Cuban ornithologists who had studied the Ivory-billed Woodpecker revealed that, apart from the stopping of all logging activities,

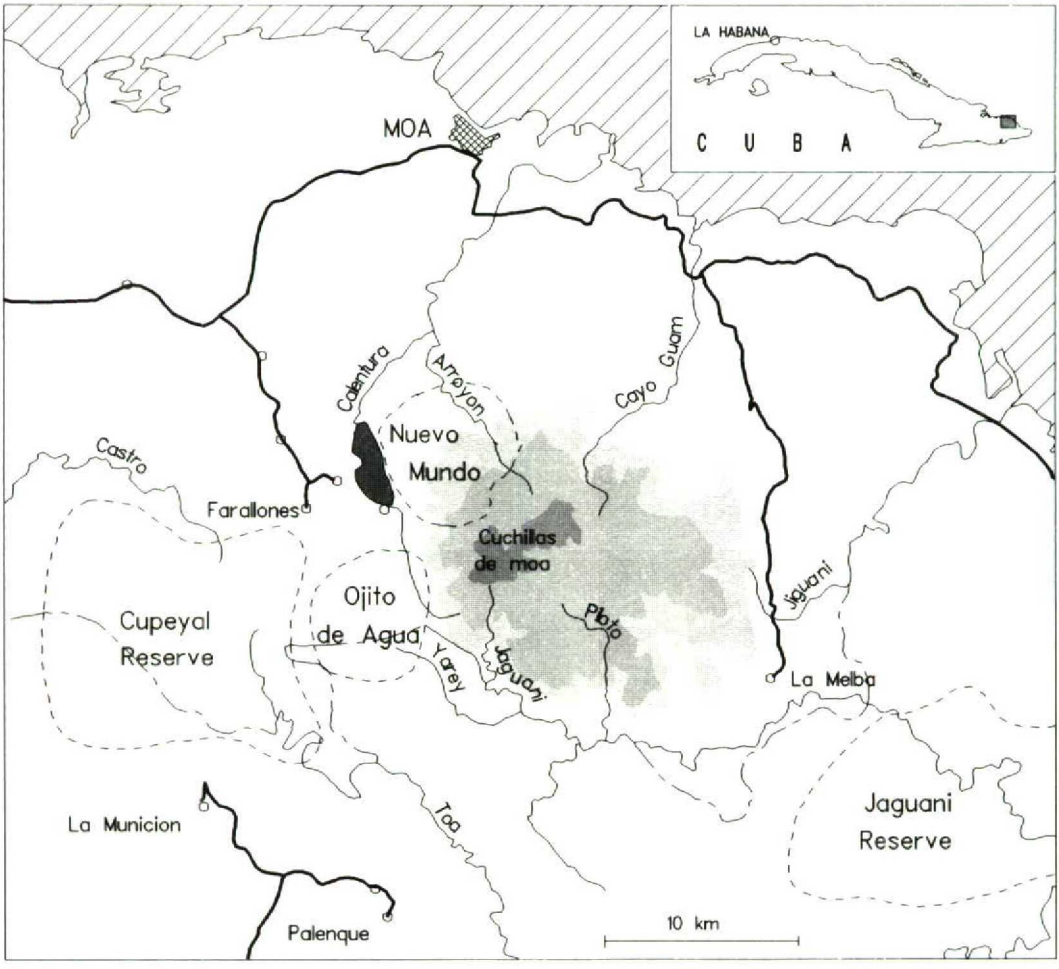



FIGURE 1 Location of study areas in eastern Cuba

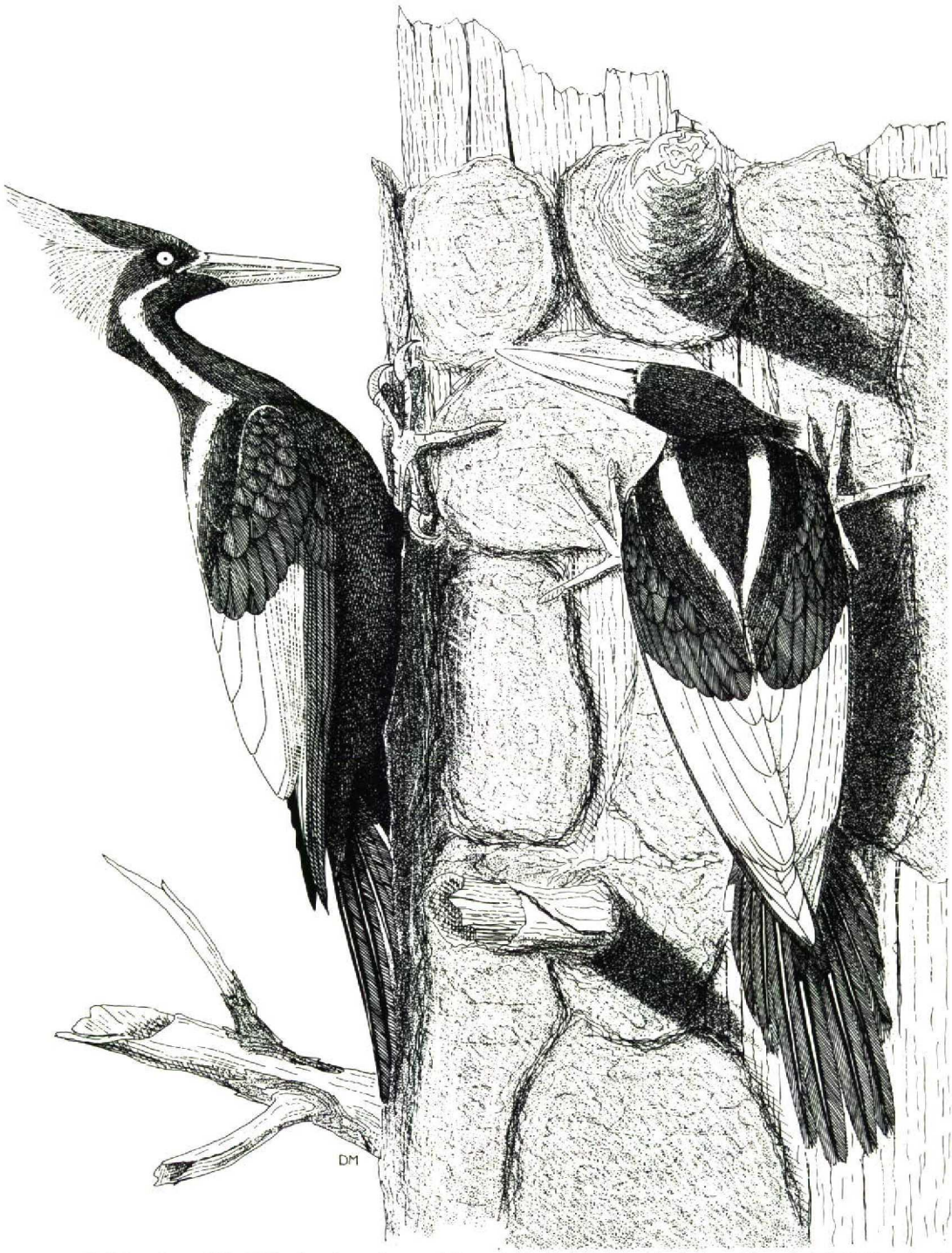



FIGURE 2 Cuban Ivory-billed Woodpeckers *Campephilus principalis bairdii*, male (left) and female *(Dirk J Moerbeek)*

none of the protective measures suggested in the plan had been initiated. Moreover, in each of the 3 years following 1986, there were expeditions (mainly by Cubans) to Ojito de Agua but no positive sightings were made after March 1987.

At present, yet another threat on the area has been revealed by a Cuban-American expedition in 1992 led by John W McNeely. A prospectors camp was found just a few hundred metres from the site of the 1986 sightings. By order of the Cuban Academy of Sciences, the miners' activities were stopped immediately but their prospecting for chromium had already caused extensive disturbance.

*Ojito de Agua*

Guided by a local wild-boar hunter, I spent a total of 44 days right in the precise area where the Ivory-billed Woodpeckers were seen in 1986. Unfortunately, we never saw or heard any Ivory-billed Woodpeckers and, moreover, we did not discover any evidence of recently foraging birds (the birds' presence should be easily given away by their bark strippings). Besides, it appears that the forest of Ojito de Agua is not at all optimal habitat for Ivory-billed Woodpeckers since the area is covered mainly by thin secondary-growth pine trees and poor shrub forest.

*Nuevo Mundo*

Cuban ornithologists drew my attention to an area called 'Nuevo Mundo', 8 km north-east of Ojito de Agua, which they considered a very likely and favourable place for Ivory-billed Woodpecker. When entering Nuevo Mundo, I found out that, until recently, it must indeed have been a perfect place for the species. The forest consisted of a mix of hardwood and pine trees with numerous very large trees. Unfortunately, the forest was logged during the 1980s. What remains are small trees and a tight network of logging roads made by bulldozers.

In my opinion, it is most likely that Nuevo Mundo was the place where, for the past few decades, the last healthy population of Ivory-billed Woodpeckers survived. When logging reached its peak in the mid-1980s, the birds may have fled from here to Ojito de Agua where they were seen in 1986. Although the woodpeckers may have been able to survive in these surroundings for some years, the poor pine forest of Ojito de Agua may not have been suitable for settlement or reproduction. It is quite possible that in 1986 Ojito de Agua was not the right area for a full protection plan, and that logging activities should have stopped immediately in Nuevo Mundo instead.

*Jaguaní and Cupeyal Reserves*

The Jaguaní Reserve, located 26 km east of Ojito de Agua, was believed to hold four or five pairs of Ivory-billed Woodpeckers in 1987 (Reynard 1987). The reserve has recently been visited by two Cuban teams and by myself. No evidence of the birds' presence was found. Older inhabitants of la Melba, a small village just outside the reserve, remembered the bird but were convinced that it did not live there any more.

The Cupeyal Reserve west of Ojito de Agua was not visited. This area was logged in the late 1950s. According to Cuban scientists, the present secondary-growth vegetation could serve Ivory-billed Woodpeckers only as an extensive foraging area, not having sufficient potential for breeding.

*Two possible refuges*

On our last hike into the mountains, we penetrated the hardly accessible area between Cupeyal and Ojito de Agua. It is the only place I have seen where many (hardwood) trees still stand that are big enough for Ivory-billed Woodpeckers to excavate roost- or nest-holes.

East of Ojito de Agua, another area generally believed to be potential Ivory-billed Woodpecker habitat is the southern side of the Cuchillas de Moa mountain range. Although most of this side of the mountain range appeared to be covered with stunted shrub forest, a preliminary survey of the upper reaches of the Jaguaní river revealed that some good habitat for Ivory-billed Woodpecker might be found here. In 1992, JWM and his team found some patches of pine and hardwood old growth at this site. Moreover, two long-dead pines heavily hacked at were found here. They believe this to be the work of an Ivory-billed Woodpecker.

*Prospects*

For 1993, a simultaneous search in the Jaguaní area by JWM and between Cupeyal and Ojito de Agua by myself is being planned. An important indicator of the presence of Ivory-billed Woodpeckers in Ojito de Agua and its wide surroundings will be a part of the forest that burned down in the summer of 1990. The fire killed some dozens of pine trees which within 1-2 years will be infested by wood-boring insects and thus might attract Ivory-billed Woodpeckers. If this happens, measures should be taken to

guarantee and increase the birds' food supplies.

Furthermore, it might be worth while looking for these birds in remote parts of other mountain ranges in eastern Cuba.

Concluding, there is no reason for optimism about the fate of Ivory-billed Woodpecker. Although Ojito de Agua is now protected from further forest destruction, none of the many other plans to protect and study the bird were implemented. The few – if any – surviving individuals live in an area with, in general, poor habitat. Therefore, the chances for saving this magnificent species seem bleaker than ever.

**Samenvatting**

ZOEKTOCHT NAAR IVOORSNAVELSPECHT OP CUBA De Ivoorsnavelspecht *Campephilus principalis* is een van de zeldzaamste vogelsoorten ter wereld. De Noordamerikaanse ondersoort *C p principalis* wordt sinds de 50er jaren als uitgestorven beschouwd en tot 1986 was jarenlang niets vernomen van de Cubaanse ondersoort *C p bairdii*. De soort werd echter in 1986 herontdekt in Ojito de Agua, een naaldbos in de bergen van Oost-Cuba, waarna een plan werd opgesteld om dit bos te beschermen. In januari-mei 1991 bezocht de auteur dit gebied maar gedurende 44 in het veld doorgebrachte dagen kon geen enkele aanwijzing worden gevonden dat de spechten er nog voorkwamen. Bovendien bleek de secundaire vegetatie van Ojito de Agua beslist geen optimaal habitat voor Ivoorsnavelspechten te zijn. Het is goed mogelijk dat de spechten in voorgaande jaren nestelden in het nabijgelegen Nuevo Mundo. Hier was het bos wel geschikt maar het werd in de 80er jaren gekapt; Ojito de Agua werd in deze periode door de spechten mogelijk slechts als tijdelijk foerageergebied gebruikt. In dat geval zou in 1986 het verkeerde bos bescherming tegen houtwinning hebben gekregen. Ook het merendeel van de overige gebieden rond Ojito de Agua bleek ongeschikt voor Ivoorsnavelspechten en de auteur vond slechts twee plekken met geschikte bomen voor slaap- of nestholen. Deze plekken worden in 1993 verder onderzocht door John W McNeely en de auteur. JWM heeft in 1992 mogelijk verse foerageersporen van een Ivoorsnavelspecht gevonden bij de bovenloop van de Jaguaní rivier. Een groep dode dennen in een in 1990 afgebrand deel van Ojito de Agua zal binnen 1-2 jaar vol zitten met in het hout borende insecten en daardoor grote aantrekkingskracht op de Ivoorsnavelspechten uitoefenen zodat ze een belangrijke indicator zal zijn voor de aanwezigheid van de soort in dit gebied en de wijde omtrek ervan. Het ontbreken van grote stukken goed biotoop voor de Ivoorsnavelspecht stemt echter niet optimistisch en de kans dat de soort zal blijven voortbestaan lijkt thans kleiner dan ooit.

**References**

Reynard, G B 1987. The Ivory-billed Woodpecker in Cuba. Proc Third Southeast Nongame Endanger Wildl Symp, pp 8-10.

Short, L & Horne, J F M 1986. The Ivorybill still lives. Nat Hist 95: 26, 28.

*J M (Martjan) Lammertink, Oude Haarlemmerweg 57, 1901 ND Castricum, Netherlands*

## Zeldzame vogels op de Azoren in oktober 1991

Van 7 tot 27 oktober 1991 bezocht ik de Azoren. Deze eilandengroep, 1500 km voor de Portugese kust gelegen, wordt nog steeds nauwelijks door vogelaars bezocht. Toch zijn de eilanden eenvoudig per vliegtuig te bereiken en alleszins de moeite waard voor hen die landschappelijke pracht willen koppelen aan een rustige, vriendelijke sfeer èn onverwachte vogelsoorten. Een uitgebreide soortenlijst moet men niet verwachten: 3 weken behoorlijk intensief vogelen leverde mij 46 soorten op. Maar een aantal daarvan was zonder twijfel aardig genoeg.

In de middag van 24 oktober 1991 zag ik bij Mosteiros, São Miguel, met tegenlicht een mogelijke Aalscholver *Phalacrocorax carbo* vrij ver op een rots in zee staan. Aangezien deze soort een dwaalgast is op de Azoren en er bovendien een zeldzame Lepelaar *Platalea leucorodia* stond, ging ik de volgende ochtend terug. De aalscholver vloog toen van de kust op en streek neer op dezelfde rots. Opvallend – nu met perfect licht – waren de fel oranjerode naakte huid op de kop en het geheel ontbreken van wit op lichaam en kop. Door de telescoop (20x60) viel de tekening van de naakte huid op: deze liep vanaf het oog schuin naar achteren weg, om vervolgens scherp afgegrensd van de rest van de bruine kop in enigszins voorwaartse richting naar de keel te lopen. Er liep geen bevedering onder de naakte huid door (cf Lewington et al 1991). Ik determineerde de vogel als Geoorde Aalscholver *P auritus*. De Grote Aalscholver *P c carbo* sloot ik uit op grond van de tekening en de kleur van de naakte huid op de kop en het ontbreken van elk spoortje wit in het kleed. Op grond van de voornamelijk bruine kleur was het een eerste- of tweedejaars vogel. De Kuifaalscholver *P aristotelis* kon ik bovendien uitsluiten op grond van het kopprofiel: de snavel liep vloeiend, zonder

scherpe hoek, in de kop over. Op enkele van de van grote afstand gemaakte dia's is nog duidelijk de oranjerode kleur van de naakte huid op de kop te zien. Op 26 oktober was de vogel nog op de rots aanwezig. Indien aanvaard, zou dit de derde waarneming van de Geoorde Aalscholver voor de WP zijn. Eerdere waarnemingen waren in Groot-Brittannië: van zeker 11 januari tot 29 april 1989 in Cleveland; en van 1 tot 4 november 1990 op de Isles of Scilly (Lewington et al 1991).

Op 18 en 20 oktober zag ik bij Lajes do Pico, Pico, twee juveniele Kwakken *Nycticorax nycticorax*. Deze soort is op de Azoren een zeldzame doortrekker (le Grand 1983, cf Dennis 1990).

Nieuw voor de Azoren (cf le Grand 1983) waren de 10 Krakeenden *Anas strepera* die op 26 oktober in westelijke richting over Ribeira Grande, São Miguel, vlogen. In de groep vlogen zeker drie adulte mannetjes mee.

Eveneens op 18 en 20 oktober bij Lajes do Pico, Pico, zag ik een Blauwvleugeltaling *A discors*. Waarschijnlijk ging het om een eerstejaars mannetje. De typische grondeleend had een lange, zeer donkergrijze snavel. Bij het poetsen waren de groene armpennen, hel-lichtblauwe dekveren en witte plekken op de grote dekveren te zien. Opvallend waren het langgerekte lichaam (in directe vergelijking met een duidelijk kleinere Wintertaling *A crecca*) en de donkere oogstreep. Aan de snavelbasis bevond zich een lichte, vrijwel ronde vlek. De eend was geheel bruincrème gevlekt; de grondkleur van de borst vertoonde enig roestbruin. Zomertaling *A querquedula* en Kaneeltaling *A cyanoptera* konden worden uitgesloten op grond van het postuur en de kop- en vleugeltekening. De Blauwvleugeltaling is op de Azoren een zeldzame wintergast (le Grand 1983, cf Dennis 1990).

Altijd aardig voor Westeuropeanen is de schok die door je heengaat als je een vogel ziet die 'thuis' vrijwel geen aandacht krijgt en die opeens zeldzaam is of zelfs een dwaalgast. Dat gebeurde mij met een Scholekster *Haematopus ostralegus* (op 22 en 23 oktober één bij Praia da Vitória, Terceira) en een Kievit *Vanellus vanellus* (op 14 oktober één bij Santa Cruz das Flores, Flores). De Scholekster is op de Azoren een zeldzame wintergast en de Kievit een zeldzame doortrekker (le Grand 1983).

Ook interessant was de waarneming van een Amerikaanse Bontbekplevier *Charadrius semipalmatus*. Aardig detail is dat ik de vogel op 15 oktober ontdekte op het meest westelijke stukje strand van de WP bij Fajã Grande, Flores. Belangrijke kenmerken (na 1 dag observeren en vooral fotograferen) waren de vliesjes tussen de buitenste en middelste teen en tussen de middelste en binnenste teen. Verder waren ter onderscheiding van de Bontbekplevier *C hiaticula* doorslaggevend de roep (een zacht Zwarte Ruiter *Tringa erythropus*-achtig *tsjewiet* en een snel *tdlit*, beide slechts geuit indien de vogel werd opgepest) en vooral de koptekening. Mullarney (1991) heeft erop gewezen dat de inplant van de donkere tekening van de teugel bij de Bontbekplevier zich bij de onderkant van de basis van de ondersnavel bevindt. Bij de Amerikaanse Bontbekplevier grijpt die tekening nog bóven de snijlijn van onder- en bovensnavel aan. De waargenomen plevier vertoonde dit laatste kenmerk. Op grond van de geheel donkere snavel was de vogel in zijn eerste kalenderjaar. Het betreft hier de vierde waarneming van de Amerikaanse Bontbekplevier voor de WP. Eerdere waarnemingen waren op de Azoren op 25 september 1972 en 8 oktober 1988, en in Groot-Brittannië van 9 oktober tot 9 november 1978 (Lewington et al 1991, cf Dennis et al 1990).

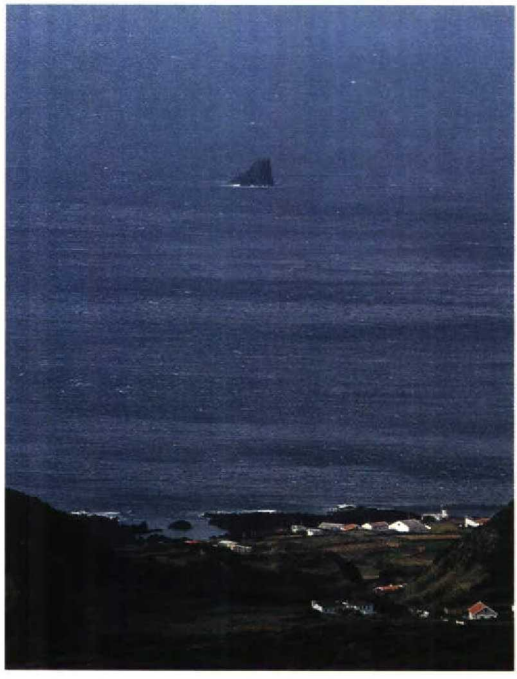
De Bonapartes Strandloper *Calidris fuscicollis* komt waarschijnlijk regelmatig voor op de Azoren (cf le Grand 1983), soms zelfs met 10-tallen (Moore 1991). Ik zag een vogel op 25 en 26 oktober bij Ribeira Grande, São Miguel, eenvoudig te determineren op grond van de witte bovenstaart en de geringe grootte in vergelijking met Bonte Strandloper *C alpina* en Drieteenstrandloper *C alba*.

Tenslotte zag ik op 18 en 19 oktober bij Lajes do Pico, Pico, een Amerikaanse Oeverloper *Actitis macularia*. De eerstejaars vogel was vrij eenvoudig te herkennen door de gele poten, de tweekleurige snavel (donker met een lichte vleeskleurige basis van de ondersnavel), de roep (een zacht *ti di*, het tweede deel lager dan het eerste; geheel afwijkend van de roep van de Oeverloper *A hypoleucos*) en door het effen licht-geelbruine uiterlijk, met uitzondering van de gestreepte dekveerpartij. De staart stak slechts c 1 cm buiten de vleugels uit; bij een Oeverloper is dat aanzienlijk meer. De Amerikaanse Oeverloper is op de Azoren een (zeer) zeldzame gast (le Grand 1983).

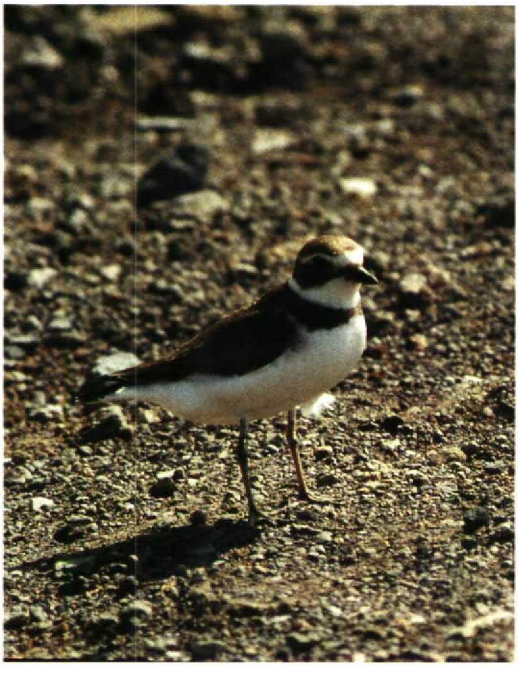
Alle waarnemingen zijn ter beoordeling opgestuurd naar de Iberische dwaalgastencommissie. De gevallen van de Geoorde Aalscholver, Kwak, Blauwvleugeltaling, Scholekster, Amerikaanse Bontbekplevier, Bonapartes Strandloper en Amerikaanse Oeverloper zijn fotografisch gedocumenteerd.

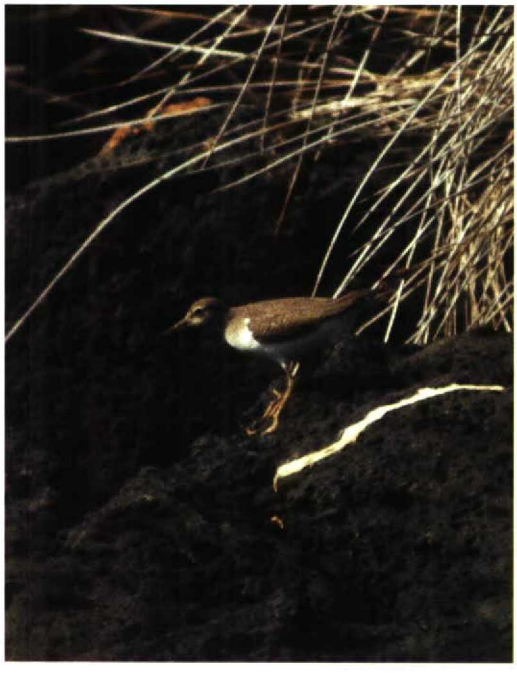
**Summary**

RARE BIRDS IN AZORES IN OCTOBER 1991 From 7 to 27 October 1991, the following rare birds were reported from the Azores: a first- or second-year Double-crested Cormorant *Phalacrocorax auritus* at Mosteiros, São Miguel, from 24 to 26 October (photographed; the first record for the Azores and the third for the WP); two juvenile Night Herons *Nycticorax nycticorax* at Lajes do Pico, Pico, on 18 and 20 October (photographed); 10 Gadwalls *Anas strepera* (including three adult males) at Ribeira Grande, São Miguel, on 26 October (the first record for the Azores); a first-year male Blue-winged Teal *A discors* at Lajes do Pico, Pico, on 18 and 20 October (photographed); an Oystercatcher *Haematopus ostralegus* at Praia da Vitória, Terceira, on 22 and 23 October (photographed); a Lapwing *Vanellus vanellus* at Santa Cruz das Flores, Flores, on 14 October; a first-year Semipalmated Plover *Charadrius semipalmatus* at Fajã Grande, Flores, on 15 October (photographed; the third record for the Azores and the fourth for the WP); a White-rumped Sandpiper *Calidris fuscicollis* at Ribeira Grande, São Miguel, on 25 and 26 October (photographed); and a first-year Spotted Sandpiper *Actitis macularia* at Lajes do Pico, Pico, on 18 and 19 October (photographed). All records have been submitted to the Iberian rarities committee.



**150** Ilhéu de Monchique, meest westelijke rots (32 m) van WP, Flores, Azores *(Guus van Duin)* **151** Amerikaanse Bontbekplevier *Charadrius semipalmatus*, eerste winter, Fajã Grande, Flores, Azoren, 15 oktober 1991 *(Guus van Duin)* **152** Amerikaanse Oeverloper *Actitis macularia*, Lajes do Pico, Pico, Azoren, oktober 1991 *(Guus van Duin)*





**Verwijzingen**

Dennis, J V 1990. Banded North American birds encountered in Europe: an update. N Am Bird Band 15: 130-133.

le Grand, G 1983. Check list of the birds of the Azores. Rev Univ Açôres Ser Ciênc Nat 4: 49-58.

Lewington, I, Alström, P & Colston, P 1991. A field guide to the rare birds of Britain and Europe. Londen.

Moore, C C 1991. Transatlantic vagrancy of adult White-rumped Sandpipers in early autumn. Dutch Birding 13: 139-140.

Mullarney, K 1991. Identification of Semipalmated Plover: a new feature. Birding World 4: 254-257.

*Guus van Duin, Laplacestraat 20, 1098 HW Amsterdam, Nederland*

## Booted Warbler in Egypt in September 1991

While checking the day's catch of passerines on 23 September 1991 at the Rosetta bird market, northern Nile delta, Egypt, we discovered a Booted Warbler *Hippolais caligata* amongst a group of c 500 Willow Warblers *Phylloscopus trochilus* offered for sale. We were told that the bird was caught earlier that day, just east of Rosetta on the eastern side of the Rosetta branch of the Nile, north of Lake Burullus.

The bird was barely alive when we found it and died soon after. All primaries (except the small outermost) and most of the secondaries were missing in the right wing; in the left wing, only the first four primaries and most of the secondaries were left. Only the right four outermost rectrices were present. The right tarsus was broken. The bird was purchased, skinned and is retained by the authors. The following description was taken soon after the bird had died.

SIZE & STRUCTURE *Phylloscopus*-like with rounded head; slightly smaller than Willow Warbler.

HEAD Forehead, crown and hindneck pale grey-buff. Pale buff supercilium, moderately marked, ending rather abruptly just behind eye.

UPPERPARTS Pale grey-buff with paler uppertail-coverts, contrasting with tail.

UNDERPARTS Off-white with buff wash on lower throat and breast.

WING Dark brown, secondaries and tertials edged rather diffusely buffish-white.

TAIL Dark brown-grey, tipped whitish. Outermost rectrix also distinctly edged buffish-white.

BARE PARTS Bill dark brown, basal half of lower mandible yellow-horn. Leg bicoloured: tarsus greyish-pink, foot brown; this difference only visible on live bird, gradually disappearing after bird died.

BIOMETRY Total body length (bill to tail) 112 mm, wing 61 mm, tail (not fully grown) 41 mm, bill (exposed culmen) 11 mm, tarsus 21 mm. Wing-tip p3 (numbered from outer inwards), p4 only slightly shorter. P3-4 emarginated on outer web; note that remainder of primaries missing. Weight 6.5 g.

The bird, with its grey-buff colours ('milky tea' as Harrap 1990 described it), stood out distinctively amongst the mass of green and yellow of the Willow Warblers. We initially thought it was a *Phylloscopus*. However, closer inspection proved it to be a *Hippolais*.

The combination of small size, general coloration and bicoloured legs (cf Hollom et al 1988) distinguishes the bird from other *Hippolais* species. The tail was not fully (more than 3/4) grown which explains its shortness (cf range of 43-52 mm given by Williamson 1968). There is some overlap in size with Olivaceous Warbler *H pallida pallida* which is a common breeding bird in Egypt; this, however, is a much greyer bird.

This is the first record of Booted Warbler for Egypt; both Meinertzhagen (1930) and Goodman & Meininger (1989) reject previous reports and claims of the species from the country. The species has been recorded at Eilat, Israel, on 3 May 1983 (Paz 1987).

Our observations were made during a study conducted for and supported by the Royal Society for the Protection of Birds, investigating the autumn bird-catching activities along the northern coasts of Egypt, focusing in particular on the impact of these activities on Corncrake *Crex crex*.

**References**

Goodman, S M & Meininger, P L 1989. The birds of Egypt. Oxford.

Harrap, S 1990. Identification of *Hippolais* warblers. Birding World 3: 268-272.

Hollom, P A D, Porter, R F, Christensen, S & Willis, I 1988. Birds of the Middle East and North Africa. Calton.



**153** Booted Warbler *Hippolais caligata* (upper) and Willow Warbler *Phylloscopus trochilus*, Rosetta, Egypt, September 1991 *(Sherif Baha el Din)*

Meinertzhagen, R 1930. Nicoll's birds of Egypt 1. London.
Paz, U 1987. The birds of Israel. London.
Williamson, K 1968. Identification for ringers 1. The genera *Cettia, Locustella, Acrocephalus* and *Hippolais*. Third edition. Tring.

*Sherif Baha el Din, Executive Business Services, Marriott Hotel, PO Box 33, Zamalek, Cairo, Egypt*
*Ahmed Riad, 2 Granada Street, Roxy, Heliopolis, Cairo, Egypt*

# Brieven

## Steppe Buzzard morphs at migration

The paper by Hadoram Shirihai and Dick Forsman on Steppe Buzzard *Buteo buteo vulpinus* morphs at migration and their separation from Long-legged Buzzard *B rufinus* (Shirihai & Forsman 1991) contained much interesting information though it was a pity that the striking similarity between parts of it and paragraphs I wrote for another paper on Steppe Buzzard plumages (Shirihai & Doherty 1990) was not acknowledged.

Also, the treatment of adult Steppe Buzzards with uniform rufous underparts is somewhat confusing. A heading on p 197 indicates that the typical adult of the rufous morph is uniformly rufous whilst the caption to plate 184 says the typical adult has barred body-feathers (and the text on p 197 states that many rufous-morph birds have barred plumage). In my experience, birds with uniform rufous underparts are not typical and form a minority of the rufous morph. I have photographs of c 43 rufous-morph birds in the field and six of them (16%) have uniformly rufous underparts. However, there is probably

some bias to these figures as I find the uniformly rufous birds very eye-catching and make a special effort to photograph them. The true figure is probably less than 16% and the percentage will no doubt vary with the timing and geographical location of the observations (my comments refer to Eilat, Israel, in late March and early April).

**References**

Shirihai, H & Doherty, P 1990. Steppe Buzzard plumages. Birding World 3: 10-14.

Shirihai, H & Forsman, D 1991. Steppe Buzzard morphs at migration and their separation from Long-legged Buzzard. Dutch Birding 13: 197-209.

*Paul Doherty, 28 Carousel Walk, Sherburn in Elmet, North Yorkshire LS25 6LP, UK*

## Dark-morph Montagu's Harrier

Van den Berg & de Roever (1983) suggested that the melanism of a second calendar-year Montagu's Harrier *Circus pygargus* became apparent during the acquisition of the post-juvenile plumage. If they were suggesting that there is no juvenile dark-morph plumage, then I think that idea is incorrect. I observed a flying dark-morph juvenile Montagu's Harrier 100 km west of Madrid, Spain, on 30 May 1989 and looked at many specimens in this plumage. The bird illustrated in Porter et al (1981: figure 39D) is a typical juvenile male (not adult female as labelled). An adult female would have strong barring on the primaries and a pale band through the dark secondaries like the normal-morph adult female. Plate 154 shows a typical juvenile male dark-morph specimen showing pale unbanded undersides of the outer primaries. In my experience, dark-morph individuals of most raptor species have remiges similar to those of pale-

**154** Montagu's Harrier *Circus pygargus*, juvenile male, dark morph, Cuerve do Pancos, presumably Valladolia, Spain, date unknown (Coto Doñana Museum, Sevilla, Spain) *(William S Clark)* **155** Montagu's Harrier *Circus pygargus*, second calendar-year male, dark morph, Crau, Bouches-du-Rhône, France, 18 July 1982 *(Arnoud B van den Berg)*





morph individuals. (In this respect, the dark-morph *adult* male Montagu's Harrier in plate 15-9 in Cramp & Simmons (1980) is wrongly depicted. The primaries should be similar to those of the pale-morph adult male. The secondaries, however, are most often dark. A dark-morph adult male from Senegal showed only two small white wedges on the inner primaries of the underwing.)

**References**

van den Berg, A B & de Roever, J W 1983. Melanistic Montagu's Harrier. Dutch Birding 5: 88-89.

Cramp, S & Simmons, K E L 1980. The birds of the Western Palearctic 2. Oxford.

Porter, R F, Willis, I, Christensen, S & Nielsen, B P 1981. Flight identification of European raptors. Third edition. Calton.

*William S Clark, 4554 Shetland Green Road, Alexandria, Virginia 22312, USA*

## Spotlijster op Schiermonnikoog in oktober 1988

De aanvaarding van de Spotlijster *Mimus polyglottos* als nieuwe soort voor Nederland door de CDNA (cf Ebels 1991) vind ik voorbarig omdat ik ontsnapping uit een volière waarschijnlijk acht. De soort wordt al meer dan 100 jaar in gevangenschap gehouden, onder andere in Engeland, waar het eerste geslaagde broedgeval plaatsgreep in 1873 in de London Zoo (London Zoo Annu Rep 1873, p 24; geciteerd door Coles 1986).

Het is mogelijk dat Spotlijsters in Nederland weinig algemene kooivogels zijn, moeilijk te houden en te kweken. Die situatie ligt anders in België en Duitsland. Volgens Witters (1982) werden Spotlijsters al in 1856 gekweekt in Duitsland. In zijn bijdrage heeft Witters het uitvoerig over het houden en de verzorging van deze soort en schrijft hij woordelijk: 'De kweek ermee is reeds dikwijls geslaagd'. Deze vaststelling wordt nog versterkt door het feit dat de Koninklijke Belgische Ornithologische Federatie de ringmaat (4.4 mm) voor jonge Spotlijsters in het nest en de afmetingen van de standaardkooi voor tentoonstellingen (model D: 50 x 25 x 40 cm) in haar tijdschrift aanduidt (Deplae 1988). De kans op ontsnapping in Westeuropa is naar mijn gevoel groter dan algemeen vermoed wordt.

Bovendien zijn het schuwe gedrag en de conditie van de waargenomen vogel geen positieve argumenten voor een 'wilde' herkomst (cf England 1974).

Wat betreft de verwijzing in Ebels (1991) naar David et al (1990), dient vermeld dat deze auteur in een andere publicatie (David 1990) heeft aangetoond dat de vermeerdering van het aantal Spotlijsters in Québec, Canada, voor de periode 1973-84 grotendeels te wijten is aan een groter aantal vogelaars en dat de toename van broedvogels in de periode 1960-84 zeer langzaam gebeurde.

**Verwijzingen**

Coles, D 1986. First breeding records for birds reared to independence under controlled conditions in the United Kingdom. Londen.

David, N 1990. Le Moqueur polyglotte au Québec: un colonisateur perpétuel? Qué Oiseaux 1 (1): 11-15.

David, N, Gosselin, M & Seutin, G 1990. Pattern of colonization by the Northern Mockingbird in Quebec. J Field Ornithol 61: 1-8.

Deplae, P 1988. Kweekringen K.B.O.F. 1989. Witte Spreeuwen 38: 468-477.

Ebels, E B 1991. Spotlijster op Schiermonnikoog in oktober 1988. Dutch Birding 13: 86-89.

England, M D 1974. A further review of the problem of 'escapes'. Br Birds 67: 177-197.

Witters, R 1982. De Amerikaanse Spotlijster (*Mimus polyglottos*). Witte Spreeuwen 32: 352-353.

*Paul Herroelen, Leuvensesteenweg 347, 3370 Boutersem, België*

De reactie van Arnoud B van den Berg, voorzitter van de CDNA, is als volgt: 'De Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna CDNA probeert op een verantwoorde wijze met het probleem van 'escapes' om te gaan, ervan uitgaande dat *iedere* soort in gevangenschap kan worden aangetroffen. Een geval wordt niet door de CDNA aanvaard wanneer een meerderheid van de commissie van oordeel is dat de vogel uit gevangenschap afkomstig is. Er zijn bij de vorming van dit oordeel verschillende stappen te onderscheiden. Allereerst wordt uiteraard bekeken of de betreffende vogel tekenen vertoont die op een verblijf in gevangenschap wijzen. Dit kunnen directe aanwijzingen zijn zoals bijvoorbeeld verdachte ringen, riempjes, overma-

tig gesleten naakte delen, ongewone rui of een voor de soort ongewoon gedrag. Ook tamelijk subjectief beoordeelde factoren als plaats en tijd worden door veel commissieleden bij hun overweging betrokken. Wat betreft plaats zal duidelijk zijn dat een waarneming van een mogelijke dwaalgast nabij een internationaal vliegveld of in een buurt met veel volières weinig kans zal maken, vooral als de soort veel wordt verhandeld. En als de waarneming plaatsvond gedurende een voor een dergelijke soort ongewoon seizoen zal de kans op aanvaarding eveneens verminderen. De commissieleden laten in het algemeen bij soorten die veelvuldig in gevangenschap worden gehouden dergelijke aanwijzingen zwaarder wegen dan bij andere soorten. Voor de Spotlijster geldt dat zowel op de plaats (Schiermonnikoog) als op de tijd (oktober) weinig was aan te merken. Bovendien konden er geen negatieve argumenten worden gevonden in gedrag en conditie van de vogel. De discussie spitste zich dan ook toe op de ultieme vraag of de betreffende soort *in principe* 'op eigen kracht' Nederland kan bereiken. Om deze vraag te beantwoorden, dienen lastig te evalueren factoren in ogenschouw te worden genomen zoals klimaat en trekgedrag. Uiteindelijk vond na lang beraad een meerderheid van de commissieleden dat niet geheel kan worden uitgesloten dat de soort op eigen kracht de oversteek kan maken.' REDACTIE

# Mystery photographs

**48** Last issue's mystery bird can be recognized as a gull or tern due to pale grey upperparts, whitish underparts and dusky wingtip. Colour and shape of bill, important identification features in gulls and terns, can not be seen. Large appearance and rather long legs may suggest a gull: the tail is spread which makes it difficult to see whether it is forked or not. Therefore, it is perhaps not surprising that 39% of the participants of the Dutch Birding mystery-bird competition in October 1989 on Texel, Noordholland, identified this bird as a *Larus* gull (with no less than 11 species being mentioned). However, the bird has narrower pointed wings and slightly shorter tail than a gull. The underwing shows extensive dusky tips to five outer primaries which appears a clue to identification since, apart from Caspian Tern *Sterna caspia*, all large pale tern species should show less contrast in underwing with more whitish at base of outer primaries. The photograph shows dark tips on rectrices and coverts which identify it as a first-year bird. This Caspian Tern was photographed on 26 February 1982 in Texas, USA.



**156** Caspian Tern *Sterna caspia*, Texas, USA, 26 February 1982 *(Arnoud B van den Berg)*

Mystery photograph 49 appears on p 190.

*Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands*

# Recensies

L Layton 1991. *Songbirds in Singapore*. Oxford University Press, Singapore. 89 pp. 24 colour and 24 black-and-white illustrations. ISBN 0-19-588999-1. GBP 8.95.

Subtitled 'The growth of a pastime', this attractive little volume in the series 'Images of Asia' objectively portrays an immensely popular hobby in Asia: the keeping of songbirds (sensu lato). Any birder visiting Asia can not fail to be impressed by the widespread bird markets and ubiquitous, often very ornate cages housing a large variety of (song)birds, sometimes even those species looked for in vain in nature. Following a brief historical introduction on the role of captive birds in Asia in general, the author zooms in on the growth of the hobby in Singapore and on the choice of songbirds in particular, focusing on the six most popular species in Singapore: Oriental White-eye *Zosterops palpebrosa*, Hwamei *Garrulax canorus* (known to most Singaporeans as 'China Thrush'), Red-whiskered Bulbul *Pycnonotus jocosus*, White-rumped Shama *Copsychus malabaricus*, Magpie Robin *C saularis* and Zebra Dove *Geopelia striata*. The author describes bird-trapping techniques and reviews considerations for choosing a particular songbird, songbird care and training, bird-singing competitions, cages and accessories and a concluding chapter on the future of the songbird tradition. The different attitudes to birds of bird-keepers (who often consider birds to be 'better off' in cages than in the wild) and birders is exemplified by the omission in the select bibliography of any of the popular field guides to the birds of the region. The book's main attraction for the reviewer, however, were its illustrations, particularly those portraying the variety of designs of the bird cages. Frank Rozendaal

J N Dymond 1991. *The birds of Fair Isle*. Levenwick, Shetland. 148 pp. ISBN 0-9518414-0-8. GBP 11.95.

Fair Isle is een klein (c 5 km lang en 2 km breed) en dunbevolkt (c 100 bewoners) eiland dat tussen en op vrij grote afstand van de Orkney- en de Shetland-eilanden ligt. Vanaf 1905 werden jaarlijks vogelwaarnemingen op het eiland verricht en in 1948 is er een vogelstation gesticht waarover achtereenvolgens Kenneth Williamson, Peter Davis, Roy Dennis, Roger Broad, Iain Robertson, Nick Riddiford en (tot op heden) Paul Harvey de scepter zwaaiden. Onder leiding van deze *wardens* is veel informatie verzameld over status en voorkomen van alle 347 tot en met 1989 op het eiland vastgestelde vogelsoorten. Dit boek geeft daarvan op nauwkeurige en uitvoerige wijze verslag met talloze histogrammen en een aantal pentekeningen. Het geeft veel meer informatie dan het boekje met dezelfde titel dat in 1981 door J F Holloway en R H F Thorne werd gepubliceerd en vormt een goede samenvatting van de sinds 1949 ieder jaar gepubliceerde *Fair Isle Bird Observatory Reports*.

Hoewel er ook veel zeevogels broeden, heeft het eiland zijn faam vooral te danken aan het grote aantal dwaalgasten. Niet minder dan 25 op Fair Isle ontdekte soorten waren nieuwe aanwinsten voor de Britse lijst en enkele van deze soorten zijn nog altijd alleen op Fair Isle en nergens anders op de Britse Eilanden gezien, zoals Roodkeelnachtegaal *Luscinia calliope* (oktober 1975), Daurische Spreeuw *Sturnus sturninus* (mei 1985), Bruinkeelortolaan *Emberiza caesia* (1967 en 1979, beide keren op 10 juni) en Pallas' Rietgors *E pallasi* (1976 en 1981). Er zijn vergeleken met de Scilly-eilanden vrij weinig Nearctische zangvogels vastgesteld: tot en met 1990 vier *Catharus*-lijsters (drie soorten), vijf *Dendroica*-zangers (vier soorten inclusief de op 30 september 1990 voor het eerst vastgestelde Witwangzanger *Dendroica striata*), zeven Nearctische gorzen Emberizidae (vier soorten) en verder nog een Pacifische Waterpieper *Anthus rubescens*, een Bobolink *Dolichonyx oryzivorus* en een Noordelijke Troepiaal *Icterus galbula* (en dus geen Roodoogvireo *Vireo olivaceus* waarvan er in Nederland tot en met 1991 vier zijn gevangen). Het eiland is dan ook vooral beroemd door zijn 'Siberische' dwaalgasten. Van 19 Pallas' Boszangers *Phylloscopus proregulus*, drie Raddes Boszangers *P schwarzi* en zeven Bruine Boszangers *P fuscatus* gedurende 1905-90 zal niemand opkijken. Daarmee vergeleken zijn de aantallen in dezelfde periode van andere dwaalgasten buitengewoon hoog: Siberische Boompieper *A hodgsoni* 37 (alle sinds 1964), Petsjorapieper *A gustavi* 29 (waarvan vier gedurende 12-24 september 1990), Citroenkwikstaart *Motacilla citreola* 25 (alle in het najaar sinds 1954), Siberische Snor *Locustella certhiola* acht (waarvan drie in oktober 1988), Kleine Sprinkhaanzanger *L lanceolata* 43 (behalve één mei-geval alle in het najaar), Grauwe Fitis *P trochiloides* 19 (waarvan vijf in juni-juli en 14 in augustus-september), Noordse Boszanger *P borealis* 55 (behalve één juli-geval alle in het najaar) en Wilgegors *E aureola* 86 (72 sinds 1970; behalve twee juli-gevallen alle tussen 27 augustus en 7 oktober). Ook bepaalde soorten uit andere windstreken zijn verrassend vaak gezien, zoals Baardgrasmus *Sylvia cantillans* 34 (waarvan 32 in het voorjaar) en Zwartkopgors *E melanocephalus* 16 (waarvan 10 in mei-juli). Er is nog veel meer interessante avifaunistische informatie in het boek te vinden. Zo blijkt de Parelduiker *Gavia arctica* er niet alleen dwaalgast te zijn maar ook de zeldzaamste van de vier duikersoorten met slechts drie gevallen. Kuhls Pijlstormvogel *Calonectris diomedea* werd ooit alleen in september 1965 vanaf het eiland gezien (wel werden er toen 88 exemplaren geteld). Ook is het opmerkelijk dat bepaalde soorten het eiland nooit of zelden blijken te bereiken. Mezen zijn daarvan een voorbeeld met tot en met 1990 slechts één (niet gedocumenteerd) geval van de Staart-

mees *Aegithalos caudatus*, één van de Matkop *Parus montanus*, drie van de Zwarte Mees *P ater*, acht van de Pimpelmees *P caeruleus* en 19 van de Koolmees *P major*.

Dit boek is vooral interessant voor vogelaars die de gegevens willen vergelijken met die over het voorkomen van trekvogels (en dwaalgasten) in de Benelux (en andere Noordeuropese gebieden). Men kan het boek behalve in de boekhandel ook verkrijgen bij de auteur: J N Dymond, Burgadies, South Punds, Levenwick, Shetland ZE2 9HX, UK (GBP 2.00 toevoegen voor portokosten). ARNOUD B VAN DEN BERG

NATUREBASE 1991. *BirdBASE: the information centre of Western Palaearctic birds*. NatureBASE, Holbrook House, Oxford. 3.5- and 5.25-inch computer disk (MS-DOS) and reference manual. GBP 49.95.

To obtain quick and easy access to information on 100s of bird species, the choice of a computerized database is obvious. BirdBASE is such a database combined with an easy-to-use computer program. The program presents data on each Western Palearctic species by way of three different screens: the Core Data window, the Super Index window and the Personal Data window. On all three windows, English and scientific names and the world number (family number and species within this family number) are indicated. The species order can be adjusted to world number, English or Latin; a search option is provided in both languages.

The first window shows 18 codes and numbers, primarily aimed at the British situation, such as the status according to the BOU Records Committee, the presence on lists of the British Birds Rarities Committee and the Rare Breeding Birds Panel. Furthermore, seasonal population indices, winter counts and estimates of breeding population size are given. For rare species, the number of records up to 1958, up to 1980 and between 1958 and 1985 are shown. The only species information of international interest are the indication of presence on the *ICPB World checklist of threatened birds* and the listing of annexes of the EC Birds Directive on which it occurs. A disadvantage is that the meaning of the codes must be looked up in the eight page reference manual. In future releases, it should be made possible to extract this information by way of a 'pop up' window.

The Super Index window presents page numbers from 19 well-known identification and field guides, handbooks, atlases and 20 more specialized books that refer to the species. These references are, of course, of little use with translated additions. Also included are indexes to identification items in British Birds since 1965 and Birding World. The originally planned indexes from Dutch Birding were unfortunately left out due to limited diskette space.

The above-mentioned windows provide some detailed information on 867 Western Palearctic species. Some species are indicated as subspecies, eg, Barbary Falcon *Falco pelegrinoides* but most (real) subspecies are lacking. The absence of Yelkouan Shearwater, *Puffinus yelkouan*, Yellow-legged Gull *Larus cachinnans* and Hume's Yellow-browed Warbler *Phylloscopus humei* must be considered as serious omissions, particularly since species cannot be added by way of the program. This is a drawback for the third window in which personal data can be added to create checklists. These include year lists and two holiday lists per year from 1980 to 1996 and, furthermore, a garden, county, national, Western Palearctic, world and ringing list. Only three data field can be filled in: your first, earliest and latest observation dates. 10 fields can be used to store some self-defined lists. The definition description, however, cannot be stored and should be written in the reference manual. Editing the lists can be quite laborious; besides moving the cursor to the required field on the screen, one must press four keys to store one record. From the stored information, lists of species matching the selection criteria can be extracted and printed. Thus it is possible, for example, to gain information on the number of endangered species that have occurred in your garden!

In general, the design of the program is satisfactory. Select and search features are fast and simple although editing is too restricted. The contents of the database should be extended to make it more interesting for all countries in the Western Palearctic. ERIK VAN WINDEN

T PARMENTER & C BYERS 1991. *A guide to the warblers of the Western Palearctic*. Bruce Coleman Books, Uxbridge. 143 pp. ISBN 1-872842-01-1. GBP 21.00.

When the amateur birdwatcher, after some years of hard labour, attempts to advance from the backyard feeding table league to the realm of recognized experts, there are certain groups of species that cause pain and trouble. In our part of the world, the Sylviidae or Old World warblers are among these troublemakers. Not only do most of these species have the habit of frustrating the observer by hiding invisibly in dense vegetation; in the short moments they can be observed, many appear to be greenish, brownish, greyish or whatever other dull colours you have. In lucky cases, you may observe a glimpse of a faint eye-stripe or a wing-bar. The next minute you wonder whether that wing-bar was real or just the imagination of your strained eyes.

For these reasons, I was pleasantly surprised with Parmenter and Byers' guide on warblers. With a group as difficult as the warblers, a general field guide does not give all information and illustrations desired to feel confident about the identification of a strange bird based on short views from less than ideal angles. A specialized guide may give the observer a better feeling of what a species looks like by showing the birds in as many stances and plumages as possible. *A guide to the warblers of the Western Palaearctic* attempts to give this extra information, and has succeeded quite well. The strength of the book is its coverage of 62 species of warblers with many of their subspecies.

The illustrations by Clive Byers are nice and their style is fairly constant, an important feature in the interpretation of illustrations of unfamiliar species. Among the exceptions are the plates of the *Acrocephalus* warblers, which look either warm-coloured, woolly and large (plate 4) or pale and smallish (plates 5 and 6). In general, however, the illustrations are excellent and they cover several plumages and subspecies where relevant. As far as I know them from the field, the rarities are depicted as characteristically as the more common species.

The text is more comprehensive than in the general field guides, again giving ample attention to geographical variation. Notwithstanding the usefulness of this kind of information, one may question the certainty with which geographical races can be identified in the field. The standard format of the text eases comparisons between species. The sets of species that are most difficult to distinguish are treated not only in the standard format but also side by side and character by character in clear tables.

However, warblers are not identified by their looks alone. I would have liked to see two other aspects of warbler identification treated more extensively than they are. The wing formula in the text is rudimentary, giving only wing size and the primary that forms the point of the wing. Although this book may not be intended for the identification of birds in the hand, it is disappointing that on this point the information provided does not extend beyond that of general guides, and is inferior in some cases.

Song is the other subject where this guide fails to outperform its generalist competitors. Song and other vocalizations are used by experienced birdwatchers to identify the vast majority of the warblers they encounter, often quicker and with far more certainty than with visual observations. I do not agree with the statement in the introduction of the guide that 'song is difficult to describe phonetically but, on paper at least, there is no other practical alternative'. Sonagrams are a practical alternative, as was first proven by Robbins et al in their field guide *Birds of North America*. Sonagrams may require some experience for their interpretation but studying the sonagrams of familiar songs gives that experience. Personally I feel that the importance of vocalizations in the identification of warblers warrants the addition of sonagrams to a book like this one.

A lot of effort has been put in providing distributional information, both in the text and by means of maps. It is regrettable that the maps are in black and white, using a variety of non-intuitive patterns and symbols to indicate seasonal and accidental occurrences. The use of appropriate colours would have made these maps much more readable.

In conclusion, *A guide to the warblers of the Western Palaearctic* is a useful guide covering a difficult group of species. The illustrations and the text are good and the quantity of both exceeds that of most general field guides. However, there is a sizeable overlap with those general guides which have high standards these days. Since the main use of Parmenter and Byers' book will be in the rarity section, I have to mention here the new and truly splendid *A field guide to the rare birds of Britain and Europe* by Lewington et al, which offers all rarities from Divers to Passerines at roughly two-thirds of the price (in GBP) of the warbler book. The combination of the rare-bird guide and a general field guide such as Fitter et al leaves only four species of the warbler guide untreated. All four are rarities at the far edges of the Western Palaearctic. Nevertheless, the warbler guide is a recommended addition to the library of those who want to have a generous collection of reference material at their disposal when a mystery bird is spotted. JAN G SEVENSTER

**Vogelaars en fotoapparatuur: Sigma 500 mm APO f7,2 AF en Sigma 400 mm APO f5,6 AF**

Sommige vogelaars bezitten geen camera omdat zij het te ingewikkeld vinden zich te verdiepen in de basistechnieken van vogelfotografie of omdat zij de prijs van fotoapparatuur te hoog achten. Anderen laten hun fotospullen stelselmatig thuis omdat zij de lenzen, zoals de nog altijd populaire Novoflex 600 mm, te onhandig lang en te zwaar vinden. Inderdaad zal voor een wandeling of fietstocht vaak moeten worden gekozen tussen het op statief meedragen van een telescoop of een camera met telelens. Alleen met de auto kan men zonder overmatige inspanningen met beide op stap gaan. Er schijnen ook vogelaars te zijn die met fotograferen zijn gestopt omdat hun foto's zelden goed genoeg werden bevonden om in Dutch Birding te worden geplaatst. Publicatiedrang is derhalve een slechte drijfveer om met vogelfotografie te beginnen. Toch kan iedereen zich ooit als enige met een camera op het juiste moment op de juiste plaats bevinden om een historische foto van een dwaalgast te maken.

Waarom is fotografie belangrijk voor vogelaars? Foto's zijn niet alleen van belang om anderen te overtuigen dat men een zeldzame vogel heeft gezien. Men kan ook zijn vogelkennis vergroten door onbekende of afwijkende verenkleden of ruipatronen fotografisch vast te leggen. In het veld is het bij bewegende vogels immers moeilijk zonder goede foto precies de veertekening en sleet te bepalen. Foto's zijn bovendien het aangewezen hulpmiddel om de vorm en houdingen van een vogel te registreren.

Sommige vogelaars gebruiken hun telescoop als fotolens door hun camera via een verbindingsbuis op het oculair van hun telescoop te monteren. Dit systeem heeft als voordelen dat men aan fotoapparatuur alleen de buis en een camerabody hoeft mee te nemen en verzekerd is van een sterke vergroting. Helaas blijkt vooral met zeer snelle films de fotokwaliteit vaak zo slecht dat men de gewenste kenmerken niet meer op de foto kan terugvinden. Bovendien mist men met een telescoop allerlei mogelijkheden die moderne fotolenzen wel bieden, zoals een autofocus-functie.

Autofocus (AF) is vooral nuttig bij het fotograferen van vliegende vogels maar vereist enige oefening en



**157** Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus*, ruiend van eerste zomer- naar tweede winterkleed, Le Portel, Pas-de-Calais, Frankrijk, 25 juli 1992 (Nikon F-801S, in de hand gehouden; Sigma 500 mm APO f7,2 AF; Kodachrome 64; 1/250, f8) *(Arnoud B van den Berg)*

ervaring. Uiteindelijk zal men tot dezelfde positieve conclusie komen als Paul Doherty die bij het fotograferen van foeragerende sterns met een Nikon 300 mm f4 AF met handinstelling 20% scherpe foto's maakte en met autofocus 40% (Birding World 3: 324-325, 1990). Er zijn maar weinig lenzen langer dan 300 mm die een autofocus-functie hebben. Wel kan men lenzen (ook niet-AF) van kwaliteitsmerken combineren met een AF-converter om zo een autofocus-telelens te verkrijgen. Nadelig is dat daarbij in de regel meer dan een stop licht verloren gaat en dat de autofocus over een beperkt traject werkzaam is hetgeen met handinstelling moet worden gecompenseerd. Een voorbeeld van een goede Nikon-combinatie is de 300 mm AF lens met een 1,6 AF-converter resulterend in een 480 mm AF.

Twee nieuwe telelenzen van Sigma combineren wél lange brandpuntsafstanden van 400 mm en zelfs 500 mm met een (facultatief) autofocus-systeem. De identiek uitgevoerde Sigma 500 mm APO f7,2 AF en Sigma 400 mm APO f5,6 AF lijken veel redenen weg te nemen om geen fotospullen mee het veld in te nemen. Ze zijn beide zeer compact gebouwd en gemakkelijk te hanteren, kort (de 500 mm is 23.5 cm en de 400 mm 21.3 cm lang), niet zwaar (1100 g), zowel mechanisch als optisch van goede kwaliteit én betaalbaar (tussen NLG 1300 en 1600). De lenzen zijn leverbaar met bajonetvattingen voor drie kwaliteitsmerken: Canon (iets duurder), Minolta en Nikon. Mijn eigen ervaringen bij het fotograferen van vliegende meeuwen met de autofocus van de 500 mm lens waren uitstekend met een Nikon F-801S en matig met de te langzaam werkende Nikon F-801 als camera. Van de beide lenzen lijkt vooral de 500 mm zeer geschikt voor vogelaars omdat zij niet alleen sterker vergroot dan de 400 mm maar ook 0.5 m dichterbij instelbaar is, tot 3.5 m. Daarentegen blijkt uit testrapporten van de fotobladen Foto in 1990 en Focus in 1992 dat de optische prestaties van de iets goedkopere (en lichtsterkere) 400 mm iets hoger worden beoordeeld dan die van de 500 mm. Bij de laatstgenoemde wordt aangeraden een stop te diafragmeren om een optimale contrastweergave te bereiken en een statief te gebruiken. De beide objectieven hebben inwendige scherpstelling en zijn fraai afgewerkt met een uitschuifbare zonnekap, een 360° draaibaar (ietwat klein) statiefplateau en een matzwarte, krasbestendige, antireflecterende antislip-laag. Ook als van dure cameramerken lange autofocus-teleobjectieven op de markt worden gebracht (zowel Canon als Nikon hebben er inmiddels enkele), blijven de genoemde Sigma-lenzen interessant vanwege de combinatie van een lage prijs, licht gewicht en goede kwaliteit. ARNOUD B VAN DEN BERG

# Recent WP reports

This review of recent reports of rare and interesting birds in the Western Palearctic refers mainly to **July-August 1992** and focuses on north-western Europe. Additional information about not-so-recent records is included as well. Some interesting records of WP species outside the WP are also mentioned. The records are largely unchecked and their publication here does not imply acceptance by the records committee of the relevant country.

In Cork, Ireland, single **Soft-plumaged Petrels** *Pterodroma mollis* were seen off the Old Head of Kinsale on 4 August and off Galley Head on 21 August. The first **Cory's Shearwater** *Calonectris diomedea* for the Arabian Gulf (and the second for Saudi Arabia) was found dead on Karan, Northwestern Province, on 17 July. A **Balearic Shearwater** *Puffinus yelkouan mauretanicus* seen off Helgoland, Schleswig-Holstein, on 13 August was (only) the first for Germany; another was seen here later in the month. Surprisingly, at Tynemouth, Tyne and Wear, England, a **dark-rumped petrel** *Oceanodroma* trapped on 30 July was the same individual as first caught there on 7 July 1990 and retrapped on 31 July 1991 (cf Dutch Birding 13: 224, 1991). During May-June, eight **Pygmy Cormorants** *Phalacrocorax pygmaeus* bred at fish ponds in the Hortobagy, Hungary, and three nests were found. Also in the Hortobagy, two adult **Dalmatian Pelicans** *Pelecanus crispus* were seen on 22 May. At La Capelière, Camargue, Bouches-du-Rhône, France, a dark-morph **Western Reef Heron** *Egretta gularis* was present from 7 July into August. In the eastern USA, multiple reports of **Little Egrets** *E garzetta* this spring and summer include an individual which remained at Nantucket Island, Massachusetts, from 14 May to late June and one at Chincoteague NWR, Virginia, from 17 May to 16 July. In north-western Europe, flocks appeared during July-August: in England, the largest resident groups were 11 at Poole Harbour, Dorset, and 10 at Kingsbridge Estuary, Devon; in the Channel Islands, 12 were reported from Le Hocq, Jersey, on 25 August; in the Netherlands, a flock of 12 stayed near Bergen op Zoom, Noordbrabant; and in Belgium, 10 were present at Zeebrugge, Westvlaanderen. The breeding population of **Great White Egrets** *E alba* at Neusiedler See, Burgenland, Austria, increased to 249 pairs. In Hungary, it was suspected that six **Glossy Ibises** *Plegadis falcinellus* present in the Hortobagy during May-June were actually breeding. In the Camargue, this year no breeding was recorded although one or two individuals were present during summer (cf Dutch Birding 14: 149, 1992). After the species' absence in 1990-91, 13 pairs of **Spoonbills** *Platalea leucorodia* were breeding at Neusiedler See. For the first time ever, after summering in Ireland for several years, **Whooper Swans** *Cygnus cygnus* successfully raised one young in the northern half of the country this summer. A **Black-shouldered Kite** *Elanus caeruleus* was seen in Aisne, north-east of Paris, France, on 21 July. Even further to the north, in Belgium, an individual was reportedly photographed in Hainaut this spring. These records are of special interest to evaluate the likelihood of wild origin of the Dutch record photographed in Flevoland, the Netherlands, on 31 May 1971 (Limosa 46: 93-94, 1973). In Norway, a **Griffon Vulture** *Gyps fulvus* was reported from Jeløya, Moss, Østfold, on 22 April and at Hudae, Vestfold, on 31

**158** Royal Terns *Sterna maxima*, Lesser Crested Terns *S bengalensis*, Sandwich Terns *S sandvicensis*, Roseate Tern *S dougallii* and Common Terns *S hirundo*, Oued Massa, Morocco, 7 July 1992 *(Stefan Pfützke)*

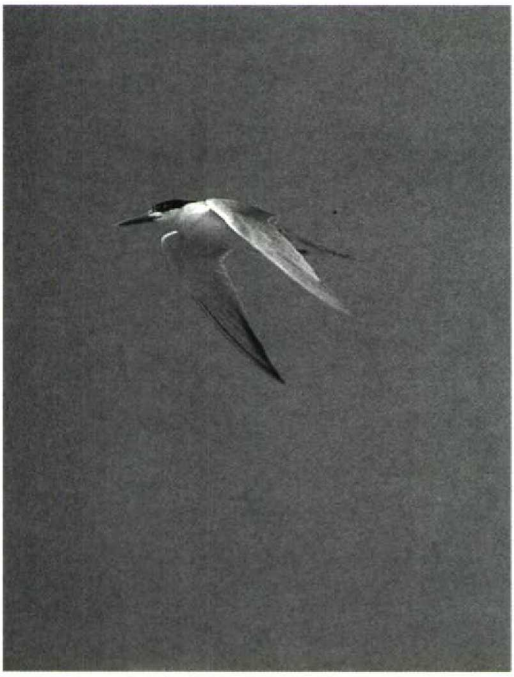




**159** Kumlien's Gull *Larus kumlieni kumlieni*, second-winter, Le Portel, Pas-de-Calais, France, 12 September 1992 *(Arnoud B van den Berg)* **160** Ring-billed Gull *Larus delawarensis*, moulting to second-winter, Le Portel, Pas-de-Calais, France, 25 July 1992 *(Arnoud B van den Berg)*



May. From 18 July to at least 3 August, an immature **Steppe Eagle** *Aquila nipalensis* remained near Dolistowo Stare, Bialystok, Poland. A male **Lesser Kestrel** *Falco naumanni* was reported from Magadino, Ticino, Switzerland, on 29 May. In the Cévennes, north-west of Alès, Gard, France, one dark- and three pale-morph **Eleonora's Falcons** *Falco eleonorae* were present on 5 July (in addition, about four records were reported from the Camargue in June and early July). If accepted, a tame individual at Falsterbo, Skåne, on 19-24 August was the sixth for Sweden. The fourth record for Poland was of a bird at Sasino on 12 August. From 15 August, a **Saker** *F cherrug* stayed at Murnauer Moos, Bayern, Germany. A **Little Crake** *Porzana parva* was present at Mandal, Vest-Agder, Norway, on 17-19 May, and five were reported from different locations in Sweden, on 7-27 June (most individuals only heard at night). A female was seen near Gårdby harbour, Öland, on 15 August. The first fledgling **Purple Gallinules** *Porphyrio porphyrio* from the reintroduction programme at Albufera, Mallorca, Spain, were observed in mid-August. Rob Bouwman recently showed that the two **Demoiselle Cranes** *Anthropoides virgo*, seen in eastern Noordbrabant, the Netherlands, during July-September 1989 (cf Dutch Birding 13: 44-45, 81-82, 1991) and infrequently since (only one in 1991 and 1992), should be regarded as escapes. He discovered that two unringed birds had been escaped from the private zoo, Animali, at Eindhoven, Noordbrabant, in the spring of 1989. If the Dutch rarities committee concludes that place and timing of latter incident render a wild origin of the Noordbrabant birds unacceptable, the species will be removed from the Dutch list (there are no other accepted records). In Norway, no less than 10 **Black-winged Stilts** *Himantopus himantopus* were seen at Mølen, Vestfold, on 16 May. First breeding since 1981 for Neusiedler See was recorded at Lange Lacke (the last breeding for Austria occurred near Linz in 1989). On 21 August, 139 **Crab Plovers** *Dromas ardeola* were counted at Abu Ali, Northwestern Province, Saudi Arabia; on 18 September, c 150 were still present at this locality. An adult **Black-winged Pratincole** *Glareola nordmanni* at Idena fish-ponds on 3 August was a first record for Latvia. The first breeding record of **Kentish Plover** *Charadrius alexandrinus* for Poland was said to have occurred at the mouth of the Vistula. The first **Greater Sand Plover** *C leschenaultii* for Hungary was seen near Lake Fertö on 7 July. In England, one turned up at Cley, Norfolk, on 5 August and was seen subsequently in Essex and Kent until 14 August. On 10-14 July, the eighth **American Golden Plover** *Pluvialis dominica* for Sweden was seen at Ramnäs, Västmanland, and possibly the same bird was at Getterön, Halland, on 15 July. An adult summer bird was recorded at Dungeness, Kent, England, on 8-11 July. On 2-13 August, an adult summer in Down was the first for Northern Ireland. On 10-11 July, a **Pacific Golden Plover** *P fulva* was at Jaeren, Rogaland, Norway. No less than five individuals were reported from Sweden between 19 July and 15 August. There were also records of this species in Hampshire, England, on 17-27 June, in Finland, on 26 June and from 14 July, on Fair Isle, Shetland, Scotland, on 2-3 July, in Devon, England, from 29 July to 4 August, and on North Ronaldsay, Orkney, Scotland, on 1-3 August. On 17 September, a juvenile **Great Knot** *Calidris tenuirostris* was seen in Bahrain. A juvenile **Western Sandpiper** *C mauri* at Wexford on 3 September was a new species for Ireland. On 24 July, the sixth **Red-necked Stint** *C ruficollis* for Sweden was present near Hargsviken, Uppland. An adult summer bird at Cley on 2-3 August was the second for England. On 21-26 August, a juvenile **Long-toed Stint** *C subminuta* was present at Jubayl, Northwestern Province, Saudi Arabia. The seventh **White-rumped Sandpiper** *C fuscicollis* for Sweden was trapped and ringed near Ottenby, Öland, on 18 July and remained on the island until 8 August. Another was seen at Måkläppen, Skåne, Sweden, on 27 July. In Ireland, one was reported from Kerry on 17-20 August and in England, one was in Cheshire, on 31 August. An adult **Baird's Sandpiper** *C bairdii* was in Norfolk, England, on 18-20 August. A **Sharp-tailed Sandpiper** *C acuminata* reported from Hullsjön, Västergötland, on 20 July and a **Lesser Yellowlegs** *Tringa flavipes* at Visingsö, Småland, on 9-14 June were fifth records for Sweden. In England, an adult **Franklin's Gull** *L pipixcan* was briefly seen at Titchwell, Norfolk, on 21 July and another adult was at Camelford, Cornwall, on 2 August. The most extraordinary feature in Ireland during July was the number of adult **Sabine's Gulls** *L sabini* recorded off the south and west coasts starting with 15 birds off Cape Clear, Cork, on 14-15 July followed a few days later by a similar number off the Old Head of Kinsale; a few singles have been seen since then including at least six off Bridges of Ross, Clare, on 3 August (none of these birds was a juvenile). In Norway, **Ring-billed Gulls** *L delawarensis* were reported from Byparken, Bergen, Hordaland, on 29-30 March and on Utsira, Rogaland, on 25 May. On 12-13 July, a first-summer bird was photographed at Oued Sous, Morocco. From 25 July to at least 8 August, one moulting to second-winter plumage at Le Portel, near Boulogne-sur-Mer, was the first for Pas-de-Calais and the third for north-western France; on 15 August, possibly the same bird was seen at Dunkerque, Nord, France. The first for Fair Isle was a second-summer bird on 12 August. The second-winter 'white-winged' gull at Le Portel on 12 and 26 September (apparently present since 16 August) superficially looked like a largish Iceland Gull *L glaucoides* but fits **Kumlien's Gull** *L kumlieni kumlieni* better. A **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* was at Grand Forks, North Dakota, USA, on 5-6 June. An immature was a June highlight in the Pribilof Islands, Alaska, USA. On 7 July, a first-summer and an adult were seen at sea north off Svalbard, Norway. In Morocco, the usual July presence of **Royal Terns** *Sterna maxima* and **Lesser Crested Terns** *S bengalensis* was reported from, eg, Oued Massa and Oued Sous (two at each locality on 7 and 12-13 July, respectively). Near Salin de Giraud, Camargue, one adult Lesser Crested Tern was seen on 17-18 July. **Roseate Terns** *Sterna dougallii* continued to decline in Europe to less than



**161** Lesser Crested Tern *Sterna bengalensis*, Oued Massa, Morocco, 7 July 1992 *(Stefan Pfützke)*

1400 breeding pairs in 1992. In Birdwatching's September issue, Andy Butler reported that in Northumberland, England, 29 pairs raising 36 young on Coquet Island and a further three pairs on the Farne Islands are almost all that remains of the British population. There are less than five pairs in Northern Ireland and on Anglesey, Gwynedd, Wales, and one or two pairs in the Firth of Forth, Scotland, and in Kent, England. In Ireland, 380 pairs nested on Rockabill, Dublin, and up to 70 at Lady's Island Lake, Wexford. In Bretagne, France, 75 pairs were recorded. The European stronghold is the Azores where 750 pairs nested. In Ireland, a **Forster's Tern** *S forsteri* was at Wexford Harbour from 5 September. A **Bridled Tern** *S anaethetus* was seen at Coquet Island on 14 August and off Flamborough Head, Humberside, England, on 18 August. In May-June, five pairs of **Whiskered Tern** *Chlidonias hybridus* were breeding at Idena fish-ponds, constituting the second record and the first breeding record for Latvia. A nesting female **White-winged Black Tern** *C leucopterus* at Perch RWA, Watertown, New York, USA, was paired with a **Black Tern** *C niger*, from 27 June to 15 July (cf Dutch Birding 2: 17-18, 1980, for a similar breeding record in the Netherlands in 1979). During July-August, an unusual number of **Snowy Owls** *Nyctea scandiaca* was present on Franz Josef Land, Russia, and Svalbard, where this species is normally absent because of the lack of rodents. On 5-16 July, four solitary individuals were in northern Svalbard of which two at sea on pack-ice, trying to feed on Little Auks *Alle alle*. On 18 July, a male was seen in a seabird colony near Amsterdamøya. On 13 August, one was discovered on pack-ice south-east off Svalbard. On 15 August, one was seen in a Little Auk colony on Northbrook Island, Franz Josef Land and, additionally, feathers of two other birds were found elsewhere. At sea off Northbrook Island, three immatures or females were standing 100-150 m apart on pack-ice on 20 August. These peculiar extreme northern records might perhaps be correlated with the unusual occurrence in north-western Europe during February-June (cf Dutch Birding 14: 112, 151, 1992). On 15-17 July, one unseasonal individual was at Harbør Tange, Ringkøbing, Denmark. Peter Symens reported that the nightjars which, for the first time in 1986, were found singing on densely vegetated steep rocky slopes in Asir, south-western Saudi Arabia, turn out to be (possibly a new subspecies of) **Mountain Nightjar** *Caprimulgus poliocephalus* (also known as Abyssinian Nightjar). A **Pallid Swift** *Apus pallidus* off Flamborough Head on 19-22 July was the first British record since November 1984. In Morocco, the usual **White-rumped Swifts** *A caffer* were reported from Asni this summer (four on 10 July). A male **Red-flanked Bluetail** *Tarsiger cyanurus* near Vilhelmina, Lappland, on 23 June was the 10th for Sweden. A **Stonechat** *Saxicola torquata* was reported from Gambell, St Lawrence Island, Alaska, on 4 June. A pair of **Pied Wheatear** *Oenanthe pleschanka* with young was close to the Armenian border in a gorge 25 km north-west of Igdir, Aras, Turkey, in mid-August. There is a number of other recent breeding records from the extreme east of Turkey. In June, 40 **River Warblers** *Locustella fluviatilis* were singing in Sweden, mostly in Uppland. In Finland, at least three single **Paddyfield Warblers** *Acrocephalus agricola* were ringed on 6-15 July. The 13th for Sweden was a juvenile ringed at Falsterbo on 19 August. In Britain, in addition to three individuals in May (cf Dutch Birding 14: 151, 1992), a female **Sardinian Warbler** *Sylvia melanocephala* was trapped at Surbiton, Greater London, on 2 June and a male was staying at Cunningsborough, Shetland, from 24 July to late September. Britain's fourth (and England's second) **Rüppell's Warbler** *S rueppelli* was a female at Holme, Norfolk, from 31 August to 4 September. In Ireland, a survey showed that the number of **Choughs** *Pyrrhocorax pyrrhocorax* increased from c 2000 in 1982 to c 2400 in 1992, mainly in the tips of Cork and Kerry. In Lewisburg, Pennsylvania, USA, a pair of long-resident **Jackdaws** *Corvus monedula* was still present in July at the Federal Penitentiary (apparently, not being regarded as escapes). There are at least three additional records of **Mongolian Trumpeter Finches** *Bucanetes mongolicus* from extreme eastern Turkey during July-August (cf Dutch Birding 14: 151, 1992). On 3 July, c 12 were reportedly seen on the paths around the Ishak Pasa Palace at Dogubayazit, Upper Aras. All records for Turkey are in an area from Özalp east of Erçek in the south to the Aras valley in the north. For the first time since the only confirmed

British breeding record in the Scottish Highlands in 1982, **Scarlet Rosefinches** *Carpodacus erythrinus* were nesting at Flamborough Head. From 31 May, the area was colonized by no less than five breeding pairs and two nests could be viewed from public paths. Breeding was at least attempted at several other English east coast localities. This species was also discovered as a new breeding bird for Tirol, Austria. In Alaska, no less than five males and one female **Bullfinches** *Pyrrhula pyrrhula* were present at Gambell on 29-31 May. A juvenile **Yellow Warbler** *Dendroica petechia* trapped and ringed on North Ronaldsay on 24 August was the third for Britain; it was also the earliest autumn date for any American warbler in Britain. The previous two records were on Bardsey, Gwynedd, Wales, on 29 August 1964 and at Lerwick, Shetland, on 3-4 November 1990. A male **Black-headed Bunting** *Emberiza melanocephala* stayed on North Ronaldsay during 15-28 July. On 27 June, a male was photographed at Wielenbach, Bayern. On 13-22 August, a male was present on South Uist, Western Isles, Scotland.

For a number of reports, publications in Birding World, Birdwatching, British Birds, Limicola, Vår Fågelvärld, Vår Fuglefauna and Winging It were consulted. I thank Jan Joost Bakhuizen, Peter Barthel, Rob Bouwman, Agris Celmins, Enno Ebels, Klaas Eigenhuis, Steve Gantlett, Ted Hoogendoorn, Guido Keijl, Guy Kirwan/OSME, Eduard Koopman, Jacques-André Leclercq, Anthony McGeehan, Rinie van Meurs, Killian Mullarney, Chris Murphy, Dieter Oelkers, Stefan Pfützke, Peter van Scheepen, Gunter de Smet and Peter Symens for their help in compiling this review.

*Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands*

# DBA-nieuws

**Betaling van abonnementsgeld voor 1993** In dit nummer van Dutch Birding treft u een accept-girokaart aan waarmee u het abonnementsgeld voor 1993 kunt voldoen. Voorheen werden de accept-girokaarten altijd met een later nummer verzonden maar dit bleek in verband met het afronden van het boekjaar en met het opstellen van een betrouwbare begroting niet langer efficiënt. Het is plezierig te kunnen meedelen dat de abonnementsprijzen dit jaar niet verhoogd hoeven te worden. Namens de penningmeester verzoeken wij u per omgaande te betalen; u bent er dan zelf vanaf en hij hoeft geen extra tijd en geld te besteden aan het versturen van herinneringen.

**Payment of subscription for 1993** We are asking our readers to pay their subscription rate for 1993 a litlle earlier than usual as this is more efficient for our treasurer. We kindly request you to follow the indications on the enclosed invoice; please, do not pay via bank, giro or by cheque. British and Irish subscribers can continue to pay by Sterling cheque. In the near future, we will open giro accounts in several European countries to facilitate the payment of Dutch Birding! We are pleased to inform you that the subscription rates for 1993 remain unchanged.

**Pelagic trip vanuit Den Helder in september 1992** Vol vertrouwen in een goede afloop gingen op 13 september 1992 niet minder dan 70 vogelaars aan boord van *MS Mercuur* voor de traditionele door de DBA georganiseerde pelagic trip, ditmaal vanuit Den Helder, Noordholland. Reisdoel was het pelagische zeegebied ter hoogte van Texel en Vlieland. Veel deelnemers vonden dat het nu maar eens tijd werd om te 'oogsten' na de experimentele, minder succesvolle tochten van de afgelopen jaren - al kunnen sommigen zich de Papegaaiduiker *Fratercula arctica* van 1991 nog levendig voor de geest halen. De sterk toegenomen kennis over toepassing van geschikte lokmiddelen zou ditmaal tot meer resultaten moeten leiden.

Eenmaal buitengaats werd al spoedig het vertrouwde kruidenbuiltje met makreel-filet achter de deinende boot gehangen waarmee echter een relatief lauwe reactie van het meeuwenvolk werd gewekt; enkele verre Noordse Stormvogels *Fulmarus glacialis* en een door weinigen waargenomen Vaal Stormvogeltje *Oceanodroma leucorhoa* behoorden vervolgens tot de lichtpunten. Nu was er een alternatief lokmiddel voorhanden dat reeds vanaf het vertrek ieders aandacht had getrokken. De opmerkelijke geur van firma Hoeve's visafval zou volgens verwachting een woeste respons van de zeevogels uitlokken. Maar het overboord zetten van deze walmende substantie had eerder een averechts effect: de enkele Jan-van-genten *Sula bassana* en Kleine Jagers *Stercorarius parasiticus* die poolshoogte kwamen nemen leken plotseling een verminderde eetlust te hebben en maakten snel dat ze wegkwamen. Zo waren de deelnemers getuige van een nieuwe ervaring in de geschiedenis van de Nederlandse pelagic trip. Toen de organisatie trachtte een Kleine Jager als Middelste *S pomarinus* gedetermineerd te krijgen, achtte men het moment aangebroken om vervroegd naar huis terug te keren.



Mystery photograph 49. Solution in next issue

# Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de maanden **juli** en **augustus 1992**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt.

Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres.

## Nederland

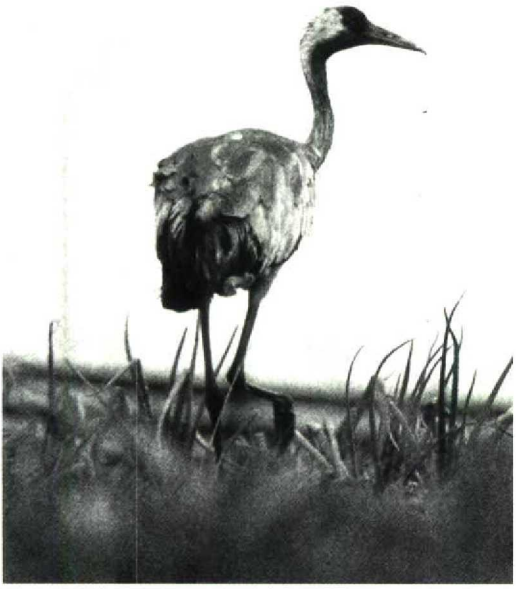
PIJLSTORMVOGELS TOT VALKEN De eerste **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* van het seizoen werden gezien op 27 augustus bij Scheveningen Zh (twee). Een **Noordse Pijlstormvogel** *P puffinus* vloog hier voorbij op 4 augustus. Tussen 18 en 30 juli werden minimaal 10 **Vale Pijlstormvogels** *P yelkouan* gezien bij Camperduin Nh. Enkele exemplaren bleven zelfs langere tijd ter plaatse en konden door de snelle beslissers nog worden waargenomen. **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* werden gemeld bij Vlissingen Z op 9 juli en 31 augustus, van 1 tot 23 augustus bij Scheveningen, bij Westkapelle Z op 15 augustus (twee), vanaf 18 augustus enkele exemplaren bij IJmuiden Nh, op 29 augustus bij Kornwerderzand Fr en op 30 augustus twee bij Den Helder Nh. **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* werden gezien op 1 juli bij Katwijk Zh, op 18 juli in de omgeving van Woerden U, op 21 en 25 juli langs de Oostvaardersdijk Fl, op 15 augustus bij Terneuzen Z en op 16 augustus bij Middelburg Z. Een **Koereiger** *Bubulcus ibis* die op 26 en 27 juli op de Molenplaat bij Bergen op Zoom Nb verbleef zou, naar verluidt, daar samen met een tweede exemplaar en drie **Jufferkraanvogels** *Anthropoides virgo* zijn losgelaten door een Belgische 'asielhouder'. Op 16 augustus werd een exemplaar bij Serooskerke op Walcheren Z gezien. **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* zaten van 2 tot 12 juli in de Makkumerwaard Fr (drie), van 4 tot 7 juli in Meijen-



[Dutch Birding 14: 190-198, oktober 1992]

del Zh, van 4 juli tot 24 augustus langs de Oostvaardersdijk (twee), op 18 juli bij Vlaardingen Zh, van 24 juli tot 24 augustus in het Markiezaatsgebied bij Bergen op Zoom (maximaal 12), op 24 en 25 juli op het Rammegors Z (vier), op 31 juli in de Workumerwaard Fr, op 6 en 11 augustus in het Verdronken Land van Saeftinge Z, op 11 en 12 augustus op Texel Nh, op 14 en 15 augustus bij Terneuzen en op 29 augustus bij Oostvoorne Zh. De gehele periode verbleven maximaal vijf **Grote Zilverreigers** *E alba* langs de Oostvaardersdijk. Twee exemplaren werden boven het Gooimeer bij Huizen Nh gezien op 12 juli en één op de Molenplaat op 26 juli. Een leuke waarneming voor Flevoland was die van een juveniele **Purperreiger** *Ardea purpurea* op 29 juli langs de Knardijk Fl. Al op 5 juli vloog de eerste **Zwarte Ooievaar** *Ciconia nigra* langs, en wel bij de vliegbasis Twente bij Enschede O. Voorts werden er exemplaren gemeld over Groningen Gr op 6 juli, bij Katwijk op 23 juli, bij Nieuw-Vennep Nh op 24 juli, bij Waalwijk Nb drie op 31 juli, bij Aalden D op 1 augustus, in de Dordtse Biesbosch Zh en het Markiezaat (twee) op 8 augustus en nogmaals twee op 9 augustus bij Wieringerwerf Nh. Van de **Ooievaar** *C ciconia* is het vermelden waard dat bij Hoornaar Nh tussen 18 juli en 7 augustus een exemplaar verbleef met een ring uit de voormalige DDR. Op 7 augustus vlogen 18 Ooievaars over Bergen op Zoom. Grote groepen **Casarca's** *Tadorna ferruginea* doken op bij de Steile Bank Fr (35) en in de Lepelaarsplassen Fl (15). Een mannetje **Amerikaanse Smient** *Anas americana* werd op 7 augustus in de Workumerwaard gemeld. Ook van de **Krooneend** *Netta rufina* werden vanaf half augustus grote aantallen gemeld: in de Botshol U maximaal 28 en bij Monnickendam Nh maximaal 20 exemplaren. Een vrouwtje **Witoogeend** *Aythya nyroca* werd op 1 en 2 augustus gezien langs de Oostvaardersdijk. In het Jaap Deensgat Gr zat op 25 juli een **IJseend** *Clangula hyemalis*. **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans* werden opgemerkt op 6 juli langs de Oostvaardersdijk en bij Veenendaal U, op 26 juli bij Bergen op Zoom, op 30 juli bij Hoornaar en op 24 augustus in het Fochtelooërveen D. Een **Rode Wouw** *M milvus* verbleef van 2 tot 23 augustus in de Carel Coenraadpolder Gr en had op 13 en 21 augustus gezelschap van een ander exemplaar. Vanaf 23 augustus was een exemplaar aanwezig op de Kampina Nb. **Grauwe Kiekendieven** *Circus pygargus* waren waar te nemen in de omgeving van de Tureluurweg Fl. Hier waren maximaal zes exemplaren aanwezig tot zeker 21 augustus waaronder juvenielen. Ook bij het Jaap Deensgat waren tot 23 augustus zo'n vijf exemplaren aanwezig. Uit de Carel Coenraadpolder werden drie exemplaren gemeld op 2 en 5 augustus en over Rottumeroog Gr vloog een exemplaar op 19 augustus. Vanaf 22 juli werden c 20 **Visarenden** *Pandion haliaetus* doorgegeven. Pleisteraars waren er op de Ventjagersplaten Zh, op de Strabrechtse Heide Nb, in de Dordtse Biesbosch en bij Kampen O. De melding van een **grotere valk** *Falco* op 6 en 8 augustus op Terschelling Fr had mogelijk te maken met de waarneming van een **Sakervalk** *F cherrug* met langveter op 30 augustus in de Eemshaven Gr. **Slechtvalken** *F peregrinus* werden gezien in de Wieringermeer Nh op 5 juli, bij de Ventjagersplaten op 19 juli en op de Strabrechtse Heide op 22 augustus.

**162** Kraanvogel *Grus grus*, Spierdijk, Noordholland, augustus 1992 *(Marten van Dijl)*



KRAANVOGELS TOT STERNS Pleisterende **Kraanvogels** *Grus grus* waren er in het Fochtelooërveen van 6 juni tot 7 juli, bij Spierdijk Nh van 10 tot 15 augustus en twee in de Engbertsdijksvenen O van half juli tot 19 augustus. Op 25 augustus vlogen drie exemplaren over Zevenbergschen Hoek Nb. Tot 5 augustus verbleven nog maximaal vier **Steltkluten** *Himantopus himantopus* langs de Oostvaardersdijk. Van 13 tot 30 juli verbleven drie exemplaren in het Jaap Deensgat en van 18 tot 25 juli twee bij Vlaardingen. Verder waren er waarnemingen op 27 juli bij Bergen op Zoom en op 7 augustus op het Rammegors. De **Griel** *Burhinus oedicnemus* van het Zwanenwater Nh bleef regelmatig gezien worden in juli. Een **Morinelplevier** *Charadrius morinellus* vloog op 20 augustus langs Rottumeroog en van 27 tot 29 augustus zaten er 10 bij de vuurtoren op de Maasvlakte Zh. De **Steppekievit** *Chettusia gregaria* van Kampen bleef daar tot 1 juli. Naast het exemplaar dat op 2 juli bij Velddriel Gld zat was er een melding van een onvolwassen exemplaar op 23 en 24 augustus in de Erlecomse Waard Gld. Een **Gestreepte Strandloper** *Calidris melanotos* verbleef van 23 tot 27 juli in de Foppenpolder bij Maassluis Zh en een mannetje en een vrouwtje van deze soort zaten op 16 augustus op

een ondergelopen bollenveld tussen Den Helder en Julianadorp Nh. Op 25 juli was er een melding van een **Grote Grijze Snip** *Limnodromus scolopaceus* in het Jaap Deensgat. Van 19 tot 27 augustus was daar een adult exemplaar in winterkleed aanwezig. In de Oostvaardersplassen Fl bleven tenminste drie **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* aanwezig en op de Lepelaarsplassen was tussen 30 juli en 8 augustus nog een exemplaar aanwezig. Ook in het Lauwersmeergebied Gr waren vrijwel de gehele periode Poelruiters present, met als maximum drie exemplaren vanaf 29 augustus in het zogenaamde 'Zoute Kwelgebied' van de Marnewaard. Overigens werden Poelruiters gezien op 28 juli bij Piaam Fr, op 2 augustus bij Den Oever Nh, van 4 tot 12 augustus bij het Verdronken Land van Saeftinge, op 7 augustus in de Workumerwaard, van 18 tot 21 augustus twee bij 't Zand Nh, op 23 augustus bij Netersel Nb, op 26 en 27 augustus bij Rhenen U, op 27 augustus twee exemplaren langs de Philipsdam Z en op 28 augustus op Schiermonnikoog Fr. C 20 **Grauwe Franjepoten** *Phalaropus lobatus* werden gemeld uit de kustprovincies en van langs het IJsselmeer, voornamelijk uit de tweede helft van augustus. Daarnaast waren minimaal 10 exemplaren aanwezig op enkele ondergelopen bollenveldjes tussen Schagen Nh en Den Helder. De enige binnenlandwaarneming betreft een exemplaar in de Steenwaard nabij Culemborg Gld op 21 en 22 augustus. **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* werden gemeld op 6 augustus bij Westkapelle (twee) en op 18 augustus bij IJmuiden. **Kleinste Jagers** *S longicaudus* werden gemeld op 21 augustus bij Westkapelle en Vlissingen. Het vermelden waard is het toegenomen aantal waarnemingen van **Zwartkopmeeuwen** *Larus melanocephalus* in het Waddengebied. Zo werden op Rottumeroog tot half augustus meerdere exemplaren waargenomen waaronder een juveniel op 1 augustus. Andere waarnemingen in die omgeving werden gedaan op Schiermonnikoog en op het wad bij Wierum Fr. Langsvliegende **Vorkstaartmeeuwen** *L sabini* werden gezien bij Bloemendaal Nh op 18 augustus, bij paal 19 op Texel en bij Westkapelle op 21 augustus en bij Bergen aan Zee Nh op 25 augustus. **Grote Burgemeesters** *L hyperboreus* in eerste winterkleed werden gemeld bij Scheveningen op 6 augustus en bij Westkapelle op 26 augustus. Van 5 juli tot 27 augustus werden regelmatig **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* gezien in het gebied tussen Camperduin en het Amstelmeer Nh. In die tijd was het maximum aantal op de slaapplaats van het Balgzand Nh 23 exemplaren. Ook bij de Carel Coenraadpolder grenzend aan de Dollard werden tussen 31 juli en 27 augustus Lachsterns gezien ( maximaal vijf). Elders in het land waren er waarnemingen op de Keersluisplas Fl op 26 juli (twee), bij Lisse Zh op 31 juli (twee), langs de Oostvaardersdijk op 2 (twee) en 5 augustus (één), bij Delft Zh op 27 augustus, bij Zurich Fr op 27 augustus (twee) en bij Nieuwkoop Zh op 30 augustus. **Reuzensterns** *Sterna caspia* waren aanwezig langs de Oostvaardersdijk (maximaal vier) tussen 8 juli en 24 augustus, in het Lauwersmeergebied (twee) van 19 juli tot 29 augustus, langs de Friese IJsselmeerkust (minimaal zes) tussen 31 juli en 22 augustus en bij Kampen (maximaal 17) eind augustus. Twee exemplaren zaten op 8 augustus bij de Ventjagersplaten, één bij de Philipsdam op 26 en 27 augustus en twee Reuzensterns vlogen langs Scheveningen op 29 augustus. Langs de Oostvaardersdijk tussen de Houtribsluizen en de Blocq van Kuffeler werden tussen 14 juli en 28 augustus enkele adulte **Witwangsterns** *Chlidonias hybridus* gezien. Tussen 3 juli en 22 augustus werden maximaal vier **Witvleugelsterns** *C leucopterus* gezien en tussen 4 juli en 13 augustus maximaal drie exemplaren bij Den Oever.

ZWALUWEN TOT GORZEN Bij Stellendam Zh was er een **Roodstuitzwaluw** *Hirundo daurica* op 2 juli en bij Groningen één op 24 augustus. Op 26 augustus werd een exemplaar gemeld bij het Jaap Deensgat. Vanaf 24 augustus nam het aantal doortrekkende **Duinpiepers** *Anthus campestris* gestadig toe, met op 28 augustus al 18 exemplaren op de Strabrechtse Heide. Vroege **Roodkeelpiepers** *A cervinus* werden gezien op 31 augustus bij Huizen en op het Kornwerderzand. Een **Waterspreeuw** *Cinclus cinclus* werd doorgegeven uit de omgeving van Vlist Zh van 12 tot 15 augustus. Zeer apart is de melding van een paartje **Beflijsters** *Turdus torquatus* uit de omgeving van Katwijk op 1 juli. Een **Waterrietzanger** *Acrocephalus paludicola* werd op 11 augustus gezien op de Maasvlakte. Na een vangst van een **Sperwergrasmus** *Sylvia nisoria* op 18 augustus bij Bloemendaal, werd tussen 28 en 30 augustus een exemplaar waargenomen bij de tuintjes bij De Cocksdorp op Texel. Op 20 augustus was er een mannetje **Kleine Vliegenvanger** *Ficedula parva* aanwezig op Rottumeroog. Een **Europese Kanarie** *Serinus serinus* werd op 4 augustus gezien bij Callantsoog Nh. Vanaf 30 augustus volgen de eerste waarnemingen van doortrekkende **Ortolanen** *Emberiza hortulana*.

*Ruud M van Dongen, Albertusstraat 4, 5261 AD Vught, Nederland*
*Hans Gebuis, Boogschutter 30, 3328 KB Dordrecht, Nederland*
*Peter W W de Rouw, Warande 23, 3705 ZB Zeist, Nederland*

## België

PIJLSTORMVOGELS TOT VALKEN Op 13 augustus meldde zich de eerste langstrekkende **Kuhls Pijlstormvogel** *Calonectris diomedea* langs Zeebrugge Wvl. Op 30 augustus vloog er één in zuidwestelijke richting langs Oostende Wvl. Een ongedetermineerde **grotere pijlstormvogel** passeerde hier op 27 augustus. Zes **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* vlogen tussen 10 en 31 augustus langs Oostende. Vanaf 26 augustus werden geregeld enkele **Noordse Pijlstormvogels** *P*



**163** Zwarte Wouw *Milvus migrans*, Carel Coenraadpolder, Groningen, 24 mei 1992 *(Anne van Dijk)* **164** Vale Pijlstormvogel *Puffinus yelkouan*, Hondsbossche Zeewering, Noordholland, 25 juli 1992 *(René Pop)* **165** Vale Pijlstormvogel *Puffinus yelkouan*, Hondsbossche Zeewering, Noordholland, 25 juli 1992 *(Theo Roersma)*





*puffinus* geteld. Een **Vale Pijlstormvogel** *P yelkouan* werd gezien te Oostende op 13 augustus. De enige juli-waarneming van **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis* gebeurde te Oostende op 13 juli. Er volgden meer augustus-waarnemingen te Oostende op 1, 5, 13, 14, 15 (telkens één), 23 (drie), 25 en 27 augustus (telkens twee) en 28 augustus (één). Op 26 augustus werd er één gemeld op Blokkersdijk A. Op 21 en 22 juli werd een 'zingend' mannetje **Woudaap** *Ixobrychus minutus* waargenomen bij Erbisoeul H. Op 16 augustus zat een vrouwtje of een juveniel exemplaar bij Meetkerke Wvl. Een onvolwassen **Kwak** *Nycticorax nycticorax*, die vanaf 27 juni bij Ronquières H zat, was nog tot 3 juli present. Op 5 juli en 3 augustus zaten er respectievelijk één en 10 exemplaren te Damme-Stadswalle Wvl. Bij Sijsele Wvl zaten er één op 28 juli en twee op 7 augustus. Een juveniel exemplaar verscheen op 19 juli te Veurne Wvl. Op 29 juli zat er één bij Doornzele Ovl en op 14 augustus trok er één over Brugge-Sint Pieters Wvl. Nog een juveniel exemplaar werd op 26 augustus gezien te Lier A. De adulte **Ralreiger** *Ardeola ralloides* in zomerkleed, die van 12 tot 14 augustus in het Molsbroek te Lokeren Ovl vertoefde, was slechts voor enkele waarnemers weggelegd. Op 3 juli verbleef een **Kleine Zilverreiger** *Egretta garzetta* te Gullegem Wvl. Vanaf 11 juli pleisterde er één in de Achterhaven van Zeebrugge. Al snel liep het aantal hier op tot maximaal 10 vogels. Tot in september zouden er nog vier blijven. Eén exemplaar trok op 19 juli over Uitkerke Wvl. Op 9 augustus pleisterden er kortstondig negen in het Mechels Broek A. Op 28 juli vloog er één over het Zwin te Knokke Wvl. Vanaf 19 augustus pleisterden hier meerdere exemplaren met maximaal acht op 21 augustus. Van 6 tot en met 13 augustus pleisterde er één exemplaar bij Genk L. De vogel die vanaf 12 augustus bij Harchies H pleisterde kreeg op 12 en 13 augustus gezelschap van een tweede exemplaar. In het Molsbroek te Lokeren kon er één bekeken worden op 14 en 16 augustus en van 22 tot 23 augustus was er één op De Kuifeend A. Op 31 augustus trokken er vier exemplaren langs Oostende. **Purperreigers** *Ardea purpurea* trokken over Blokkersdijk (drie), Dudzele Wvl, Harchies (twee), Hever-Schiplaken B, Lier, Mechelen A en Zingem Ovl (twee). In het Molsbroek te Lokeren pleisterden in augustus één tot drie exemplaren. Op 22 juli pleisterde er een **Zwarte Ooievaar** *Ciconia nigra* bij de bezinkingsputten van Tienen B. Overtrekkende exemplaren werden gezien te Zandvoorde-Middelkerke Wvl op 8 augustus, te Genk (vier) en te Zandvoorde (één) op 9 augustus, te Hallaar A op 18 augustus en te Gages H (twee) en Hoeilaart B (één) op 23 augustus. In de nacht van 29 op 30 augustus overnachtten vijf Zwarte Ooievaars in De Melle bij Turnhout A. Twee **Ooievaars** *C ciconia* trokken op 9 augustus over Munte

**166** Gestreepte Strandloper *Calidris melanotos*, Julianadorp, Noordholland, augustus 1992 *(Lammert van der Veen)*



**167** Gestreepte Strandloper *Calidris melanotos*, Foppenpolder, Maasland, Zuidholland, juli 1992 *(Peter van Rij)*





**168** Sperwergrasmus *Sylvia nisoria*, Texel, Noordholland, augustus 1992 *(Hans Gebuis)*

Ovl. Eén exemplaar met kleurring pleisterde van 9 tot 16 augustus bij Saint-Sauveur H. Niet minder dan 31 Ooievaars trokken op 23 augustus over Sint-Agatha-Rode B. Bij Tertre H zaten er drie op 24 augustus. Het (ontsnapte) mannetje **Blauwvleugeltaling** *Anas discors*, dat reeds vanaf december in het Molsbroek te Lokeren verblijft, was nu in eclipskleed en werd in augustus weer geregeld waargenomen. Op 17 en 18 augustus zwom een juveniele **Witoogeend** *Aythya nyroca* bij Doornzele. Een vrouwtje **IJseend** *Clangula hyemalis* verbleef op 4 juli te Kallo Ovl. Een overzomerend mannetje **Nonnetje** *Mergus albellus* (aanwezig sinds 18 mei) bleef tot ten minste 29 augustus present bij Diepenbeek L. Op 15 juli zat het mannetje **Rosse Stekelstaart** *Oxyura jamaicensis* nog steeds op De Gavers te Harelbeke Wvl. Op 2 augustus kreeg het mannetje van De Kuifeend (dat heel die periode aanwezig was) gezelschap van een tweede exemplaar. Waarschijnlijk één van deze twee mannetjes was op 9 augustus op Blokkersdijk. Op 29 augustus was er een waarneming

**169** Casarca's *Tadorna ferruginea*, Lepelaarsplassen, Flevoland, augustus 1992 *(René Pop)*





**170** Adulte Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus* met twee juvenielen, Maasvlakte, Zuidholland, augustus 1992 *(Jan van Holten)* **171** Duinpieper *Anthus campestris*, Maasvlakte, Zuidholland, september 1992 *(Hans Gebuis)*



van een overtrekkende **Zwarte Wouw** *Milvus migrans* te Lier. Een **Rode Wouw** *M milvus* pleisterde te Angre H van 2 tot 4 augustus. Trekkende exemplaren werden gezien te Zulzeke Ovl op 21 juli (twee), te Wannegem Ovl op 25 juli en 24 augustus en te Heurne Ovl op 24 augustus (telkens één). Rond 5 augustus zou een **Slangearend** *Circaetus gallicus* hebben gepleisterd in een niet-toegankelijke steengroeve in de omgeving van Chaudfontaine Lk; details hierover ontbreken echter. Op 6 en 7 juli verbleef een onvolwassen mannetje **Grauwe Kiekendief** *Circus pygargus* te Angre. Een overtrekkend exemplaar werd hier gezien op 16 augustus. Telkens één exemplaar vloog over Angreau H op 2 en 14 augustus, over Leefdaal B op 17 augustus, over Wannegem op 21 augustus, over Berendrecht A en Lokeren op 22 augustus, over De Kuifeend en over Gages op 23 augustus en over Wachtebeke Ovl op 26 augustus. **Visarenden** *Pandion haliaetus* vlogen over De Kuifeend, Gages, Genk, Kalmthout A, Lier, Oudenaarde Ovl, Postel A en Wannegem (twee). Te Harchies pleisterde er één in begin en twee in eind augustus. Bij Schulen L pleisterde er één van 16 tot ten minste 30 augustus en vanaf 28 augustus verbleef hier een tweede exemplaar. **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* bleven het vrij goed doen: Op 2 juli was er een adult en een onvolwassen vrouwtje en op 5 juli een onvolwassen mannetje te Kalmthout. Op 14 juli was er een overvliegend vrouwtje te Mortsel A en op 19 juli vloog er één over De Panne Wvl. De enige trekkende **Slechtvalken** *F peregrinus* werden genoteerd op 8 augustus te Nieuwpoort-Oostduinkerke Wvl en op 23 augustus boven De Kuifeend.

RALLEN TOT STERNS De waarneming van een goed zichtbaar **Kleinst Waterhoen** *Porzana pusilla* te Merkem Wvl op 14 juni werd hopeloos te laat bekend gemaakt. Twee ongedetermineerde **vorkstaartplevieren** *Glareola* vlogen op 31 juli roepend over Schoten A. Tussen 15 en 31 augustus gebeurden bij de trektelpost te Angre zeven waarnemingen van naar schatting negen **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus*. Dit terwijl er tussen 1975 en 1990 slechts zes aanvaarde gevallen waren in Wallonië. Op 6 juli liep een **Steltkluut** *Himantopus himantopus* bij Kallo en op 7 juli één te Blokkersdijk. Op 11 juli trok er één roepend over Mechelen. Van 22 tot 28 juli pleisterden er maximaal twee op de Nieuwe Vrede bij Knokke. Op 14 augustus verbleef een **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* bij Zandvliet A. Diezelfde dag werden toevalligerwijze twee exemplaren ontdekt in het Molsbroek te Lokeren. Waarschijnlijk waren deze gedurende lange tijd aanwezig. Een **Grauwe Franjepoot** *Phalaropus lobatus* vloog op 25 augustus langs het Oosterstaketsel te Oostende. Het enige pleisterende exemplaar zat op 29 augustus (kortstondig dan nog) bij Kallo. Op 30 augustus vloog een vroege **Rosse Franjepoot** *P fulicarius* langs Oostende. De beste steltlopermaanden bleven dit jaar dus op zijn minst teleurstellend. Op 12 augustus vloog een **Middelste Jager** *Stercorarius pomarinus* langs Oostende, waarna nog waarnemingen volgden op 14 en 15 (drie), 23 (één) en 29 augustus (twee). De eerste juveniele **Kleinste Jagers** *S longicaudus* verschenen op 23, 24 en 30 augustus te Oostende. Een **Vorkstaartmeeuw** *Larus sabini* vloog op 10 augustus langs Oostende. Op 13 en 23 augustus passeerde hier telkens een **Grote Burgemeester** *L hyperboreus* in eerste zomerkleed en van 23 tot 25 augustus zat hier een pleisterend exemplaar in tweede winterkleed. **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* deden het niet slecht bij de zeetrektellers; te Oostende werden er waargenomen op 10 augustus (twee) en op 23 en 24 augustus (telkens één). In tegenstelling tot Nederland deden **Reuzensterns** *Sterna caspia* het niet beter dan andere jaren; op 23 augustus vloog er één langs Nieuwpoort en Zeebrugge. Een adulte **Dougalls Stern** *S dougallii* in zomerkleed trok op 27 juli langs Oostende. Bovendien werd hier op 13 augustus een juveniel exemplaar opgemerkt. De laatste twee **Witwangsterns** *Chlidonias hybridus* bezochten Harchies op 10 juli.

DUIVEN TOT GORZEN De **Palmtortel** *Streptopelia senegalensis*, die vanaf 10 juni te Ursel Ovl kon bekeken worden, vertoonde zich voor het laatst op 3 juli. Een vroege **Draaihals** *Jynx torquilla* werd opgemerkt te De Haan Wvl op 30 juli. Te Angre en Angreau werden tussen 15 en 31 augustus naar schatting 52 **Duinpiepers** *Anthus campestris* geteld, met als maximum 26 exemplaren (12 pleisterende en 14 overtrekkende) op 31 augustus. Enkelingen vlogen over Leefdaal op 17 augustus, over Mechelen op 18 en 19 augustus, over Angreau op 21 augustus en over Schulen op 22 augustus. Op 24 augustus vlogen er twee over Angreau. Een pleisterend exemplaar was op 21 augustus aanwezig te Waasmunster Ovl. Niet minder dan zeven exemplaren zaten op 27 augustus bij Bertem B. Hiervan waren er op 28 augustus nog drie aanwezig. Op 28 augustus pleisterden er twee te Kallo-Doel. Op 28, 30 en 31 augustus verbleven er respectievelijk één, acht en één exemplaar op het schietveld te Brecht A. Van 11 juni tot 28 juli zat er een territoriumhoudend mannetje **Balkankwikstaart** *Motacilla flava feldegg* bij Anseroeul H. De vogel bracht samen met een Gele Kwikstaart *M f flava* ten minste twee jongen groot. Het broedgeval werd stilgehouden om verstoring te vermijden. In hetzelfde gebied verbleef tussen 25 juni en 22 juli een zingend mannetje **Noordse Kwikstaart** *M f thunbergi*. Een mannetje **Citroenkwikstaart** *M citreola* werd op 17 juli behoorlijk beschreven te Mullem Ovl. De eerste en voorlopig enige terugtrekkende **Beflijster** *Turdus torquatus* werd reeds op 10 augustus gemeld te De Haan. Een zingende **Cetti's Zanger** *Cettia cetti* zat nog tot tenminste 9 augustus bij Tertre en van 12 juli tot ten minste 17 augustus was er een nieuw exemplaar bij Harchies. Het vroegere exemplaar werd daar echter niet meer gehoord. De eerste **Waterrietzanger** *Acrocephalus paludicola* werd waargenomen te Lier op 30 juli. Daarna volgden er waarnemingen of vangsten te Doornzele, Genk, Lapscheure Wvl (zes vóór 15 september), Neerpelt L en Veurne (al snel meer dan 10 exemplaren). Het broedkoppel **Orpheusspotvogels** *Hippolais polyglotta* te Saint-Sauveur (ten minste twee jongen) werd voor het laatst gezien op 11 juli. Ook te

Harchies werd op 25 juli een geslaagd broedgeval vastgesteld. Op 10 augustus werd in het Zwin bij Knokke de eerste onvolwassen **Sperwergrasmus** *Sylvia nisoria* voor dit najaar uit de lucht getrokken. Van midden juni tot in juli zaten er verschillende **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* bij Hingene A. Op 18 juli werden er op De Kuifeend twee gezien. Vier exemplaren zaten op 19 juli te Kallo-Doel en op 20 juli werd er daar één aangetroffen. Twee vogels zaten op 26 juli te Harchies. Op 1 augustus zaten er vier te Zingem. Te Lier-Anderstad pleisterden van 4 tot 10 augustus drie exemplaren. Van 17 tot 26 augustus zat hier één juveniel exemplaar en op 29 augustus zaten er weer drie. Een mogelijke **Roze Spreeuw** *Sturnus roseus* vertoefde op 4 juli op de Spreeuwen *S vulgaris*-slaapplaats te Stuivekenskerke Wvl. Men slaagde er echter niet in om deze vogel 's anderendaags opnieuw te lokaliseren. De enige twee **Ortolanen** *Emberiza hortulana* vlogen op 18 augustus over Oostende en op 24 augustus over Angre.

DANKZEGGING Deze waarnemingslijst kwam tot stand met medewerking van Koen Leysen, Dirk Symens (VLAVICO), Willy Verschueren (Linkeroever) en Frederik Willemyns (Mergus). Ook de hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen meedeelden op de Belgische Dutch Birding-vogellijn (03-4880194) was onontbeerlijk.

*Gerald Driessens, Bosstraat 44, 2500 Lier, België*

# CDNA-mededelingen

**Flamingo, Kleinste Jager en Lachstern niet langer beoordeeld door CDNA**

Het aantal gevallen van de Flamingo *Phoenicopterus ruber*, Kleinste Jager *Stercorarius longicaudus* en Lachstern *Gelochelidon nilotica* in Nederland is in de laatste jaren zó groot dat de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna CDNA heeft besloten deze soorten vanaf 1 januari 1993 niet langer te beoordelen. Men wordt verzocht om ten behoeve van de volledigheid en het overzicht ieder niet door de CDNA behandeld geval van deze soorten dat dateert van vóór 1993 alsnog te zenden naar de CDNA, Postbus 45, 2082 AA Santpoort-Zuid.

In de laatste jaren werden mogelijk ten onrechte verschillende Flamingo's als één geteld wanneer de data niet overlapten waardoor het aantal ingediende exemplaren groter kan zijn dan in de CDNA-jaarverslagen tot uiting komt. Bovendien zijn veel gevallen niet aan de CDNA voorgelegd omdat ze naar de mening van de waarnemers ontsnapte kooivogels betroffen. Het voorkomen en de status van Flamingo's is vergelijkbaar met die van niet door de CDNA beoordeelde soorten als, bijvoorbeeld, Ooievaar *Ciconia ciconia*, Dwerggans *Anser erythropus*, Sneeuwgans *A caerulescens*, Casarca *Tadorna ferruginea* en Raaf *Corvus corax*. Al deze schaars maar regelmatig voorkomende soorten hebben gemeen dat niet (meer) is na te gaan welke exemplaren uit gevangenschap of uit geïntroduceerde populaties afkomstig zijn en of er exemplaren bij zijn die wild op eigen kracht naar Nederland zijn gekomen.

Van de Kleinste Jager zijn sinds 1980 gemiddeld meer dan zes aanvaarde gevallen per jaar. Jaren met slechts een enkel aanvaard geval (1989) wisselden af met jaren waarin er 14 (1988) of 15 (1990) werden aanvaard. Een groot aantal op zeetrek waargenomen exemplaren werd niet ingediend vanwege de problemen om van ver langsvliegende vogels een acceptabele beschrijving te maken. Het voorkomen verschilt niet veel van dat van, bijvoorbeeld, de Vorkstaartmeeuw *Larus sabini* die geen beoordeelsoort is.

Van de Lachstern werden tot 1 januari 1993 gevallen in Balgzand, Noordholland, geregistreerd maar niet beoordeeld en gevallen elders in Nederland werden wel beoordeeld. De opvatting dat de soort buiten Balgzand als dwaalgast dient te worden beschouwd blijkt echter niet juist te zijn. De soort pleistert in de nazomer behalve in Balgzand ook op andere plaatsen in Noordholland. Bovendien is er jaarlijks een aantal waarnemingen uit andere provincies.

In de regel beoordeelt de CDNA alleen soorten waarvan over een (al naar gelang de soort variabele) reeks van jaren gemiddeld niet meer dan twee gevallen per jaar worden aanvaard. In 1989-92 werden alleen Dwerggans (per 1 januari 1990) en Roodkeelpieper *Anthus cervinus* en Roodmus *Carpodacus erythrinus* (per 1 januari 1992) als beoordeelsoort afgevoerd. Sinds 1 januari 1989 zijn geen `oude' soorten aan de lijst van beoordeelsoorten toegevoegd (hoewel Woudaap *Ixobrychus minutus* hard op weg lijkt om een beoordeelsoort te worden). Tot de in 1980-90 talrijkste beoordeelsoorten waarvan ook na 1992 gevallen door de CDNA dienen te worden beoordeeld behoren Poelruiter *Tringa stagnatilis*, Bijeneter *Merops apiaster*, Waterrietzanger *Acrocephalus paludicola*, Sperwergrasmus *Sylvia nisoria* en Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus*. Waterrietzanger (die in België zo talrijk doortrekt dat hij sinds 1 januari 1989 niet meer door de Vlaamse zeldzaamhedencommissie wordt behandeld) en Sperwergrasmus zijn de enige beoordeelsoorten waarvan ringvangsten worden geregistreerd maar niet beoordeeld. ARNOUD B VAN DEN BERG & CDNA

# DB Actueel

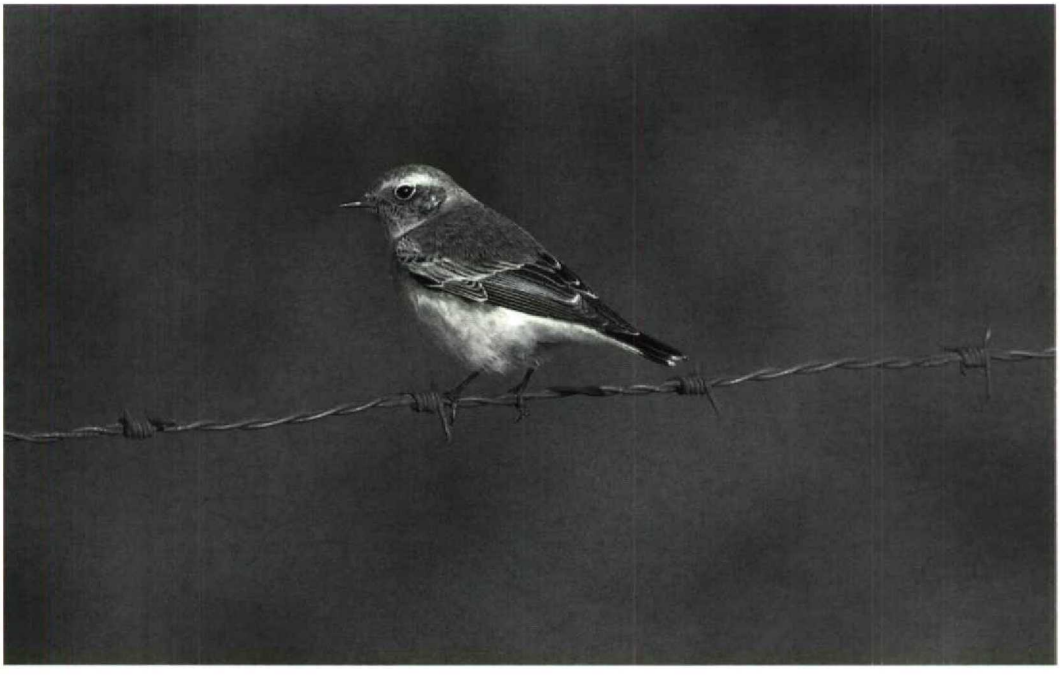
**Aanvaarde en afgevoerde gevallen in België** In Oriolus 58: 44-49 (1992) staat het 21ste rapport over zeldzame vogels in Vlaanderen in 1989 van het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité (BAHC) gepubliceerd. Tot de meest opvallende beslissingen behoort de aanvaarding van zeven nieuwe soorten voor België. Hiervan zijn er twee uit 1988, een adulte Roodkeelstrandloper *Calidris ruficollis* op 16 augustus te Zelzate, Oostvlaanderen (waarover nog geen artikel werd gepubliceerd), en een Ringsnavelmeeuw *Larus delawarensis* in adult zomerkleed op 12 mei te Zeebrugge, Westvlaanderen. Van de vijf nieuwe soorten in 1989 werden er twee in Wallonië vastgesteld, een adulte Siberische Strandloper *C acuminata* op 3-6 september te Longchamps, Namen, en een Rotszwaluw *Ptyonoprogne rupestris* op 19-23 april te Remouchamps, Luik. De overige drie in 1989 waren een adulte Brilstern *Sterna anaethetus* op 9-22 juli te Zeebrugge (vermoedelijk één van de vogels die ook in Nederland verbleef), een eerstejaars Siberische Snor *Locustella certhiola* gevangen op 28 september in het Zwin, Westvlaanderen, en een eerstejaars Izabelklauwier *Lanius isabellinus* op 23 september te Heist, Westvlaanderen. Voorts werden vier soorten en een ondersoort na herziening van de Belgische lijst afgevoerd. Dit betreffen gevallen van de Stellers Eider *Polysticta stelleri* op 31 december 1983 te Heist, de Steppearend *Aquila nipalensis* op 14-27 december 1983 te Mol/Postel, Antwerpen (die als uit gevangenschap afkomstig wordt beschouwd), de Steltstrandloper *Micropalama himantopus* op 1 en 6 september 1984 te Zeebrugge-Dudzele, Westvlaanderen, de Balkankwikstaarten *Motacilla flava feldegg* op 7 mei 1967 te Genk, Limburg, op 16 mei 1974 te Kluisbergen/Berchem, Oostvlaanderen, op 14 mei 1975 te Liedekerke, Oostvlaanderen, en op 7 mei 1977 in het Zwin en de Taigagaai *Perisoreus infaustus* op 21 en 23 november 1979 te Zevergem, Oostvlaanderen (die als uit gevangenschap afkomstig wordt beschouwd). Aangezien wordt aangenomen dat de Belgische Steppearend van 1983 hetzelfde exemplaar is als de vogel die in januari-februari 1984 te Someren, Noordbrabant, verbleef en als tweede geval voor Nederland werd aanvaard, heeft de CDNA aan het BAHC gevraagd welke beweegredenen ten grondslag liggen aan de afwijzing. Tenslotte was het opmerkelijk dat er van de Dwergarend *Hieraaetus pennatus* na herziening zeven gevallen werden afgevoerd zodat er nog slechts vier aanvaarde gevallen overblijven: op 24 oktober 1950 te Lier, Antwerpen (vondst), rond 15 juni 1953 te Heikruis, Brabant (vondst), op 9 augustus 1985 te Wolvertem, Brabant, en in juli-augustus 1988 te Hensies, Henegouwen. ARNOUD B VAN DEN BERG

**Veel onterechte claims in augustus en september 1992 in Nederland** De laatste dagen van augustus en september 1992 werden gekenmerkt door een hausse van onterechte claims van dwaalgasten. Het is nuttig enkele hiervan te bespreken. Een Klein Waterhoen *Porzana parva* in de Ooypolder, Gelderland, op 18 september was kennelijk niet goed genoeg onder de staart gekeken en moest een dag later worden gedetermineerd als Porseleinhoen *P porzana*. Een juveniele Grijze Strandloper *Calidris pusilla* bij Wissekerke, Zeeland, op 27 augustus bleek een wat bleek uitgevallen juveniele Kleine Strandloper *C minuta* te zijn. Een eerste-winter Lachmeeuw *Larus atricilla* in Stellendam, Zuidholland, op 14 september was een Zwartkopmeeuw *L melanocephalus* ruiend van juveniel naar eerste winterkleed. Grijze Standloper en Lachmeeuw zijn soorten die uit Amerika moeten komen en kunnen vrijwel onmogelijk zo vroeg in het jaar al in Nederland zijn. Het is opmerkelijk dat verschillende waarnemers van de vermeende Grijze Standloper een lage pikfrequentie tijdens het foerageren en webjes tussen de tenen konden constateren! Een Grauwe Fitis *Phylloscopus trochiloides* werd tweemaal geclaimd. Het exemplaar op Texel, Noordholland, op 13 september was een Mozambique-sijs *Serinus mozambicus* en de vogel te Eemshaven-Oost, Groningen, op 29 september een Tjiftjaf *P collybita*. Laatstgenoemde vertoonde een lange vaag begrensde lichtbruine vleugelstreep terwijl de Grauwe Fitis een korte witte vleugelstreep heeft. Ook is de Grauwe Fitis grijzer van boven en witter van onder dan de Tjiftjaf (sterk lijkend op de vogel van plaat 103 in Dutch Birding 9: 168, 1987, ook al betreft deze foto de Groene Fitis *P nitidus*; foto 231H in de vogelatlas van Europese vogels door Delin & Svensson (1992) toont een vrijwel identieke vogel en betreft wel de Grauwe Fitis). In België werden minder missers bekend: op 29 september bleek een Noordse Boszanger *P borealis* in feite een licht afwijkende Fitis *P trochilus* te zijn. Daarnaast werden in september nog vele zeer zeldzame soorten geclaimd die niet konden worden teruggevonden. Gemaakte foto's en beschrijvingen waren helaas niet altijd overtuigend. KLAAS J EIGENHUIS

**Hoogtepunten in Nederland in september-oktober 1992** Gedurende eind september en oktober 1992 werden in Nederland verschillende zeldzame soorten gezien die zich in de meeste gevallen door een groot aantal vogelaars lieten bekijken. Een door Laurens Steijn ontdekte eerstejaars Kortteenleeuwerik *Calandrella brachydactyla* in de Eemshaven, Groningen, van 27 september tot en met 3 oktober was nog maar de tweede najaarsveldwaarneming. Een eerstejaars Westelijke Bergfluiter *Phylloscopus bonelli bonelli* in de tuin van Arend Wassink op Texel, Noordholland, van 5 tot en met 11 oktober was het vierde najaarsgeval van de soort. Een noordwaarts vliegende Donsstormvogel *Pterodroma mollis* werd op 24 oktober door zeven waarnemers gezien vanaf Camperduin, Noordholland, hetgeen, indien aanvaard, een nieuwe soort voor Nederland betekent (volgend op een opmerkelijke serie

waarnemingen rond de Britse eilanden in 1989-92). Ruud Brouwer en Han Endt ontdekten een eerstejaars mannetje Bonte Tapuit *Oenanthe pleschanka* dat van 23 tot 26 oktober vertoefde langs de Hondsbossche Zeewering ten zuiden van Petten, Noordholland. René van Rossum en Casper Zuyderduyn zagen op 31 oktober vanachter hun kop koffie een eerstejaars vrouwtje dat tot 4 november zou blijven in de tuin van het Savoy-hotel te Katwijk aan Zee, Zuidholland. Deze vogels betroffen het tweede en derde geval van deze soort. Het eerste was een vrouwtje op Schiermonnikoog, Friesland, op 28 mei 1988. (De determinatie van een op 6 juni 1991 op Rottumeroog, Groningen, gefotografeerde 'Blonte Tapuit' staat nog ter discussie.) Vanaf 27 september werden meer dan 10 Bosgorzen *Emberiza rustica* gemeld; indien alle waarnemingen worden ingediend en aanvaard, zou dit najaar beter zijn dan dat van het recordjaar 1980 toen er negen gevallen waren. Bovendien werden soorten gemeld als, bijvoorbeeld, Steppekievit *Chettusia gregaria*, Orpheusspotvogel *Hippolais polyglotta*, Pallas' Boszanger *P proregulus* (drie), Bruine Boszanger *P fuscatus* en Roze Spreeuw *Sturnus roseus* zodat het najaar van 1992 veel hoogtepunten opleverde. ARNOUD B VAN DEN BERG

**172** Bonte Tapuit *Oenanthe pleschanka*, Petten, Noordholland, 26 oktober 1992 *(René van Rossum)*



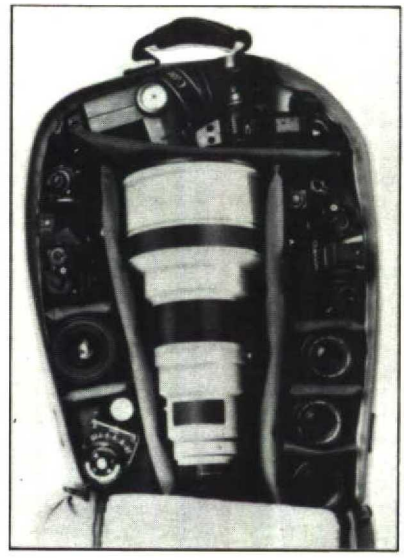
# TENBA Long Lens Bags LL600, LL400, LL300



Een veilig opberg- en transportsysteem voor uw lange brandpunt tele-objectieven van 300, 400 of 600 mm, uitgevoerd in duurzaam, waterafstotend, zwart protek materiaal.

## RUGZAKKEN

Leverbaar in 3 uitvoeringen.
De PBP is een medium grote rugzak.
In de PBL is plaats voor uw lange brandpunt objectieven.
De PBH SPECIAL is een super uitvoering waarin zelfs een tent in opgeborgen kan worden.



*Voor meer informatie:*

MACROLUX BV

Pampuslaan 104, 1382 JR Weesp
Tel: 02940 - 30596 Fax: 02940 - 30796

**architectura+natura**
international booksellers

Leliegracht 44 – 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-6 23 61 86 – Holland

- Bird migration *R Burton* **ƒ 63.75**
- The Pinyon Jay *J M Marzluff & R P Balda* **ƒ 75.80**
- Florida's birds *H Kale III & D Maehr* **ƒ 40.50**
- Gids voor de vogels van Texel *A Dijksen geïll. door F J Maas, J Reydon & P vd Wolf* **ƒ 25.00**
- Owls of the world *J A Burton* **ƒ 68.05**
- Dagroofvogels van Europa *W Suetens* **ƒ 169.50**
- Ecology and conservation of Neotropical migrant landbirds *J M Hagan III & D Johnston* **ƒ 44.95**
- Birds of Europe *L Jonsson* **ƒ 87.75**

**Geheimtip für Naturfreunde und Ornithologen:**

Khao-Yai, größter Nationalpark in Thailand. 150 km nordöstlich von Bangkok, 220 km² groß und 400 bis 1350 m ü. M. Unberührte und ursprüngliche Pflanzen- und Tierwelt (2500 versch. Pflanzenarten und seltene Vögel). 12 km von Parkgrenze mod. Bungalowanlage, geführt von seßhaftem Berliner. Angeboten werden naturelle und kulturelle Exkursionen. Eigene Exkursionen und Individualwünsche möglich. Europ. und vegetarische Speisen im Angebot. Swimming-Pool vorhanden. Günstige Preise. Überwinterungsmöglichkeit für Senioren.

Videofilm anfordern (für Selbstkosten DM 20,-). Für Informationsunterlagen Kontakt:

**Werner Thielen, im Wolfsangel 8,**
**D-5400 Koblenz**
**Telefax: 09-49-261-86211**
**Telefon: 09-49-261-869494** (nach 17 Uhr)

*Topical, lively and informative*

**BIRDING WORLD**

*invites you to experience the magic of birds...*



**Enjoy our unique blend of articles,**
**tailored to today's birdwatchers; everything from practical identification guides, clear and concise in style and lavishly illustrated,**
**bird-finding tips, evocative photo-essays,**
**and gripping accounts of all the current rarities through to**
**mouth-watering excursions around the world,**
**monthly British and Western Palearctic news summaries,**
**birding hotspots, a myriad of special features,**
**all our regular items including big-prize quizbirds,**
**and much, much more...**

*New for 1992, the bigger and even better Birding World ...*
*50% larger, 100% more colour*

ANNUAL SUBSCRIPTION **£31**(12 issues)
Special introductory offer **£15.50** (6 months trial)
**3 easy ways to pay** (please indicate choice)
**Giro** (account no 2102102) ....
Bank **cheque** to Birding World (Sterling only) ....
**Credit card** (Visa, Access, Mastercard, Eurocard) ....

Card type..... Expiry date.....

Card no.....

Signature..... Amount.....

Name .....

Address .....

.....

.....

..... Country.....

Telephone.....

To: **Birding World, Stonerunner, Coast Road, Cley, Holt, Norfolk, NR25 7RZ, England**

DB92 Free sample copy on request

# GENIETEN VAN ALLE WILDE VOGELS

## De Winkel van Vogelbescherming Nederland

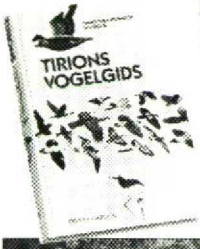
***Vogelbescherming Nederland heeft een eigen winkel. Niet zomaar een winkel, maar de grootste "vogel"winkel van Nederland.***






- **Om vogels** nog beter te kunnen zien; Een groot assortiment verrekijkers en telescopen, die u met deskundig advies in de praktijk kunt testen in onze Vogeltuin.
- **Om vogels** beter te kunnen herkennen; Goede vogelgidsen, maar ook vele boeken over vogels, voor Nederland en de rest van de wereld.
- **Om vogels** te herkennen aan hun zang; CD's en cassettes met vogelgeluiden.
- **Om vogels** onderdak te bieden; Nestkasten in alle soorten en maten.
- **Om nog** meer te genieten van vogels; Ook voor buitenkleding en cadeau-artikelen kunt u bij ons terecht.

Uiteraard komt de opbrengst van onze winkel ten goede aan de bescherming van alle in het wild levende vogels. Vogelwerkgroepen kunnen tegen korting kopen. Een lid van Vogelbescherming koopt tegen ledenprijzen.






**GRATIS CATALOGUS**

De meeste artikelen uit ons assortiment vindt u in onze catalogus. Deze kunt u gratis aanvragen. Bel daarvoor **03404 37777**.

**BESTELLEN PER POST**

U kunt de meeste artikelen uit ons assortiment ook per post bestellen. Meer informatie daarover vindt u in de catalogus.

**OPENINGSTIJDEN**

De winkel is geopend op dinsdag t/m vrijdag (10.00-17.00 uur) en op zaterdag (10.00-16.00 uur). Ons adres is Driebergseweg 16c, 3708 JB Zeist. Vanaf station Driebergen-Zeist ca. 500 meter richting Zeist.

**Over 15% van de omzet is Vogelbescherming Nederland geen belasting verschuldigd**

## AANBIEDING

Kowa TSN-1 45' + 20-60x zoom, *f* 1295,–
Kowa TSN-3 45' + 20-60x zoom, *f* 1995,–
Kowa TS 601 45' + 20-60x zoom, *f* 825,–

**Nieuw van Kowa!!!**
Lupinus 8x42 BGA Rubber met tas, *f* 695,–
Lupinus 10x42 BGA Rubber met tas, *f* 795,–

**Optolyth**
Toering 10x40 BGA Rubber met tas, *f* 1175,–
Toering 7x42 BGA Rubber met tas, *f* 1195,–

*Prijzen incl. BTW*




## Sri Lanka
## Birder's Paradise

We are the local specialists, with years of experience in guided birdwatching tours.

We have handled well-known ornithologists and offer group- and individual arrangements.

Write to Baur's Wildlife
and Birdwatching Service,
P.O. Box 11, Colombo, Sri Lanka.
Tel. 20551, Fax 0094-1-448493.

## St. Ann's Books

Rectory House, 26 Priory Road, Great Malvern,
Worcestershire, WR14 3DR. England
Telephone: +44 684 562818 Fax: +44 684 566491



We are international mail-order specialists dealing **Exclusively** in **Bird Books.**

We have approximately 800 **News** titles always in stock, plus an ever-changing stock of up to 2000 **Secondhand** titles, for the **Ornithologist** and **Collector.**

Effient, Friendly Service • Prompt Despatch • Expert Packing

Catalogues are regularly issued, and are **Free** on request.

We are fully computerised and would be pleased to record your "*Wants List*".
We would then quote you (without obligation) when copies become available.

# Dutch Birding

**Address** Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands

**Editorial secretariat** Arnoud van den Berg (+31-23378024) and Gerald Oreel (+31-251870992, fax +31-205803266)

**Editors** Arnoud van den Berg, Tom van der Have, Ferdy Hieselaar, Graham Holloway, André van Loon, Gerald Oreel and Frank Rozendaal

**Photographic editor** René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel, Netherlands (+31-104508879)

**Consulting editors** Christine Barthel, Peter Barthel, Enno Ebels, Klaas Eigenhuis, Dick Forsman, Ted Hoogendoorn, Killian Mullarney, Hans Schekkerman, Hadoram Shirihai and Peter Symens

**Editorial assistants** Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hans Gebuis, Hans van der Meulen and Peter de Rouw

**Production and lay-out** André van Loon (+31-206997585) and René van Rossum

**Advertising** Peter Meijer (+31-3480-31905, fax +31-3480-20394)

**Subscriptions** 1992: NLG 52.50 (Netherlands) or BEF 1000 (Belgium) annually; NLG 60.00 (other countries inside Europe) and NLG 65.00 (countries outside Europe). Giro account (Netherlands) 01 50 697; giro account (Belgium) 000 1592468 19; bank account 54 93 30 348 of ABN-AMRO (Amsterdam). Accounts are in name of Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands. Payment may also be made by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please indicate account number and expiry date and append signature. Note: This method of payment is not applicable to subscribers resident in the Netherlands and Belgium.

**For subscriptions, information and changes of address, please write to: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands.**

Dutch Birding is a bimonthly journal with issues in February, April, June, August, October and December. It publishes articles and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region.

Manuscripts should be typewritten with double line-spacing and wide margins on both sides. Word-processed manuscripts can also be submitted, either in Macintosh or MS-DOS format. More information is available from the editorial secretariat.

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editorial secretariat.

# Dutch Birding Association

**Address** Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands

Dutch Birding Association is sponsored by Nuts-Aegon Ziektekosten NV

**Board** Paul Knolle (president), Enno Ebels (secretary), Arnold Veen (treasurer), Arnoud van den Berg, Roy de Haas, Peter Meijer and Gerald Oreel

**Board assistants** Theo Admiraal, Gerald Driessens, Ron van den Enden, Hans Gebuis, Leo Heemskerk, Ger Meesters, Ferry Ossendorp, Wim van der Schot, Kees Tiemstra, Dieuwke van der Veen and Peter van der Wolf

**Travel-reports service** Dirk de Moes, Postbus 94, 3956 ZS Leersum, Netherlands (+31-343457501)

# Dutch Rarities Committee

**Address** CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Netherlands

**Members** Arnoud van den Berg (chairman), Pieter Bison (secretary +31-206715783), Rolf de By (archivist), Cock Reijnders, Kees Roselaar, Hans Schekkerman and Gerard Steinhaus

© 1992 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by Albédon/Klop BV, Postbus 3211, 2220 CE Katwijk, Netherlands

# Dutch Birding

Jaargang 14 nummer 5 oktober 1992 *Volume 14 number 5 October 1992*

**Artikelen**
161 Sierlijke Stern te Zeebrugge in juni-juli 1988 *Peter Boesman*

**Mededelingen**
170 Search for Ivory-billed Woodpecker in Cuba *J M (Martjan) Lammertink*
173 Zeldzame vogels op de Azoren in oktober 1991 *Guus van Duin*
176 Booted Warbler in Egypt in September 1991 *Sherif Baha el Din & Ahmed Riad*

**Brieven**
177 Steppe Buzzard morphs at migration *Paul Doherty*
178 Dark-morph Montagu's Harrier *William S Clark*
179 Spotlijster op Schiermonnikoog in oktober 1988 *Paul Herroelen*

**Mystery photographs**
180 Mystery photograph 48: Caspian Tern *Arnoud B van den Berg*

**Recensies**
181 *Songbirds in Singapore* by L Layton *Frank Rozendaal*
181 *The birds of Fair Isle* door J N Dymond *Arnoud B van den Berg*
182 *BirdBASE: the information centre of Western Palearctic Birds* by NatureBASE *Erik van Winden*
182 *A guide to the warblers of the Western Palearctic* by T Parmenter & C Byers *Jan G Sevenster*
183 Vogelaars en fotoapparatuur: Sigma 500 mm APO f7,2 AF en Sigma 400 mm APO f5,6 AF *Arnoud B van den Berg*

**Recent WP reports**
185 Recent WP reports: July and August 1992 *Arnoud B van den Berg*

**DBA-nieuws**
189 Betaling van abonnementsgeld 1993; Payment of subscription 1993; Pelagic trip 1992 vanuit Den Helder

**Recente meldingen**
190 Nederland: juli en augustus 1992 *Ruud M van Dongen, Hans Gebuis & Peter W W de Rouw*
192 België: juli en augustus 1992 *Gerald Driessens*

**CDNA-mededelingen**
198 Flamingo, Kleinste Jager en Lachstern niet langer beoordeeld door CDNA *Arnoud B van den Berg & CDNA*

**DB Actueel**
199 Aanvaarde en afgevoerde gevallen in België; Veel onterechte claims in augustus en september 1992; Hoogtepunten in Nederland in september-oktober 1992

Voorplaat: Grauwe Pijlstormvogel *Puffinus griseus*, Monterey Bay, California, VS, oktober 1987 *(René Pop)*
Front cover: Sooty Shearwater *Puffinus griseus*, Monterey Bay, California, USA, October 1987 *(René Pop)*

Abstracted/indexed in: Auk, Ecological Abstracts, Emu, GEOBASE (Geo Abstracts Database), Ibis, Wildlife Review, Zoological Record